

Qendra për Arsim e Kosovës
Kosova Education Center

KEC

Dukagjin PUPOVCI • Halim HYSENI • Jonuz SALIHAI

ARSIMI NË KOSOVË 2000/01

Prishtinë, dhjetor 2001

Botues:

Qendra për Arsim e Kosovës – Prishtinë

<http://www.kec-ks.org>

Për Botuesin:

Dukagjin Pupovci

Lektor:

Hasan Emërllahu

Ballina & Përgatitja teknike:

Ars Albanica

Shtypi:

Druck Art – Prishtinë

Botimin e këtij libri e ndihmuan:

Federal Minsitru for Foreign Affairs - Austria
Kosovar Foundation for Open Society (KFOS)
KulturKontakt AUSTRIA
Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC)

PARATHËNIE

Është ky viti i dytë me radhë që Qendra për Arsim e Kosovës (KEC) paraqitet me një publikim ku prezantohen në mënyrë të përmbledhur të dhënat për arsimin në Kosovë. Meqë publikimi i vitit të kaluar me titullin *‘Shifra dhe fakte për Arsimin e Kosovës’* ka qenë i pari i këtij lloji dhe ka mbuluar një periudhë më të gjatë kohore, këtë herë jemi fokusuar në vitin shkollor 2000/01, duke u përpjekur të bëjmë krahasime me vitet e mëhershme sa herë që diç e tillë ka kuptim.

Edhe këtë vit jemi ballafaquar me probleme të natyrës teknike, të cilat kanë qenë një kufizim serioz për t’i prezantuar të dhënat në formën në të cilën kemi dëshiruar. Sistemi i mbledhjes, përpunimit dhe shfrytëzimit të të dhënave për arsimin në Kosovë për qëllime menaxhimi është në ndërtim e sipër, prandaj kemi arsye të shpresojmë se në të ardhmen e afërt metodologjia e mbledhjes dhe e përpunimit të të dhënave do të standardizohet. Nga ana tjetër, për shkak të kompetencave objektivist të kufizuara që kanë autoritetet arsimore të Kosovës ndaj mësimin në gjuhën serbe, të dhënat për këtë gjuhë mësimore janë të mangëta ose mungojnë plotësisht.

Të dhënat për arsimin parauniversitar na janë vënë në dispozicion nga Departamenti për Arsim dhe Shkencë i UNMIK-ut, falë mirëkuptimit të bashkëkryesuesit ndërkombëtar, z. Michael Daxner, ndërkohë që zyrtari i arsimit në këtë Departament, z. Fetah Bylykbashi ka qenë në dispozicion sa herë kemi pasur nevojë për ndonjë informacion plotësues. Ndërkaq, z. Halil Balaj nga Universiteti i Prishtinës na ka ofruar ndihmë të çmueshme në lidhje me të dhënat për arsimin e lartë. Shfrytëzoj rastin që të gjithëve të ju shpreh falenderime të sinqerta.

Prishtinë, 29 dhjetor 2001

Dukagjin PUPOVCI

PËRMBAJTJA

1. KONTEKSTI NACIONAL	7
1.1. Konteksti gjeografik	7
1.2. Konteksti social	7
1.3. Konteksti politik	8
2. SISTEMI I ARSIMIT	9
2.1. Struktura e sistemit	9
2.2. Qeverisja dhe menaxhimi	11
3. EDUKIMI PARASHKOLLOR	13
3.1. Vërejtje të përgjithshme	13
3.2. Rrjeti i institucioneve parashkollore	13
3.3. Personeli mësimor-edukativ	16
4. ARSIMI FILLOR	19
4.1. Vërejtje të përgjithshme	19
4.2. Rrjeti i shkollave fillore	19
4.3. Nxënësit në arsimin fillor	24
4.4. Personeli mësimor-edukativ në arsimin fillor	29
4.5. Lokali shkollor	40
5. ARSIMI I MESËM	43
5.1. Vërejtje të përgjithshme	43
5.2. Rrjeti i shkollave të mesme	43
5.3. Nxënësit në arsimin e mesëm	45
5.4. Personeli mësimor-edukativ në arsimin e mesëm	51
5.5. Lokali shkollor	55
6. ARSIMI I LARTË	58
6.1. Vërejtje të përgjithshme	58
6.2. Rrjeti i institucioneve të arsimit të lartë	58
6.3. Studentët	59
6.4. Mësimdhënësit dhe bashkëpunëtorët	63
7. REZYME	67

1. KONTEKSTI NACIONAL

1.1. Konteksti gjeografik

Kosova ka një sipërfaqe prej 10,887 km² dhe shtrihet në një territor me lartësi mesatare mbidetare prej 500 m, të rrethuar nga malet dhe të ndarë sipas një vije veri-jug në dy regjione përafërsisht të njëjta përkrah madhësia dhe numri i banorëve.

Edhe pse të dhënat e sakta demografike nuk ekzistojnë, në bazë të të dhënave të UNMIK-ut dhe IOM-it të gushtit të vitit 2000, si dhe në bazë të të dhënave të Entit të Statistikës të Kosovës, vlerësohet se në Kosovë, për momentin jetojnë 1.8-2 milionë qytetarë, prej të cilëve rreth 60% janë më të ri se 25 vjet. Vlerësohet se 90% të popullatës kosovare e përbëjnë shqiptarët, 7% serbët, ndërsa 3% malazezët, boshnjakët, turqit, romët dhe grupet tjera etnike.

Kosova është e ndarë në 30 komuna me rreth 1,500 vendbanime. Si e tillë paraqet një vend rural me 2/3 e popullatës që jetojnë nëpër fshatra dhe ka 9 qytete me më shumë se 20,000 banorë.

1.2. Konteksti social

Vlerësimet zyrtare tregojnë se në periudhën e paraluftës, të ardhurat nacionale (GDP) për kokë banori ishin 400 USD, mirëpo këtu nuk është përfshirë një pjesë e mirë e ekonomisë

së atëherëshme kosovare. Edhe pse aktiviteti ekonomik në Kosovën e pasluftës ka shënuar rezultate të mira, falë investimeve të shtuara të kapitalit, dëmi që i është shkaktuar ekonomisë në dhjetëvjetëshin e fundit të shekullit XX paraqet pengesë serioze për zhvillimin ekonomik dhe kushtëzon një shkallë mjaft të madhe të papunësisë. Faktorë të tjerë që ndikojnë në ngadalësimin e zhvillimit ekonomik janë gjendja jo e mirë e infrastrukturës, gjendja e vështirë energjetike dhe akumulimi i varfëruar i kapitalit.

Pasojat e konfliktit janë ende të dukshme në Kosovë. Shumë familje janë të zhvendosura, pa kulm mbi kokë ose në kërkim të anëtarëve të zhdukur gjatë luftës. Urrejtja ndëretnike në mes të shqiptarëve dhe serbëve është ende e pranishme, dhe, për shkaqe sigurie, pjesa më e madhe e popullatës serbe jeton nëpër enklava nën mbrojtjen e KFOR-it, ose në pjesën e Kosovës në veri të lumit Ibër.

1.3. Konteksti politik

Prania e UNMIK-ut dhe KFOR-it në Kosovë shihet nga popullata shumicë shqiptare si një fazë tranzicioni drejt Kosovës së pavarur, ndërkaq popullata serbe e konsideron këtë fakt si okupim të vendit të vet. Përveç konfliktit të vitit 1999, kjo kundërshti paraqet gjeneratorin kryesor të tensioneve në mes të dy komuniteteve. Zgjedhjet lokale në Kosovë të mbajtura në tetor të vitit 2000, ishin hapi i parë drejt krijimit të institucioneve të vetëqeverisjes lokale, edhe pse fillimisht u bojkotuan nga popullata serbe.

Korniza Kushtetuese për Vetëqeverisjen e Përkohshme, e cila u aprovua në maj të vitit 2001, paraqet dokumentin bazë juridik të Kosovës, mbi të cilin mbështetet zhvillimi demokratik dhe civil i saj. Pritet që zgjedhjet nacionale, të cilat u mbajtën në nëntor të vitit 2001, të kontribuojnë në demokratizimin e mëtejshëm të shoqërisë kosovare, duke i shërbyer uljes së tensioneve ndëretnike dhe, në një të ardhme jo të largët, krijimit të një shoqërie multi-etnike dhe multikulturore.

2. SISTEMI I ARSIMIT

2.1. Struktura e sistemit

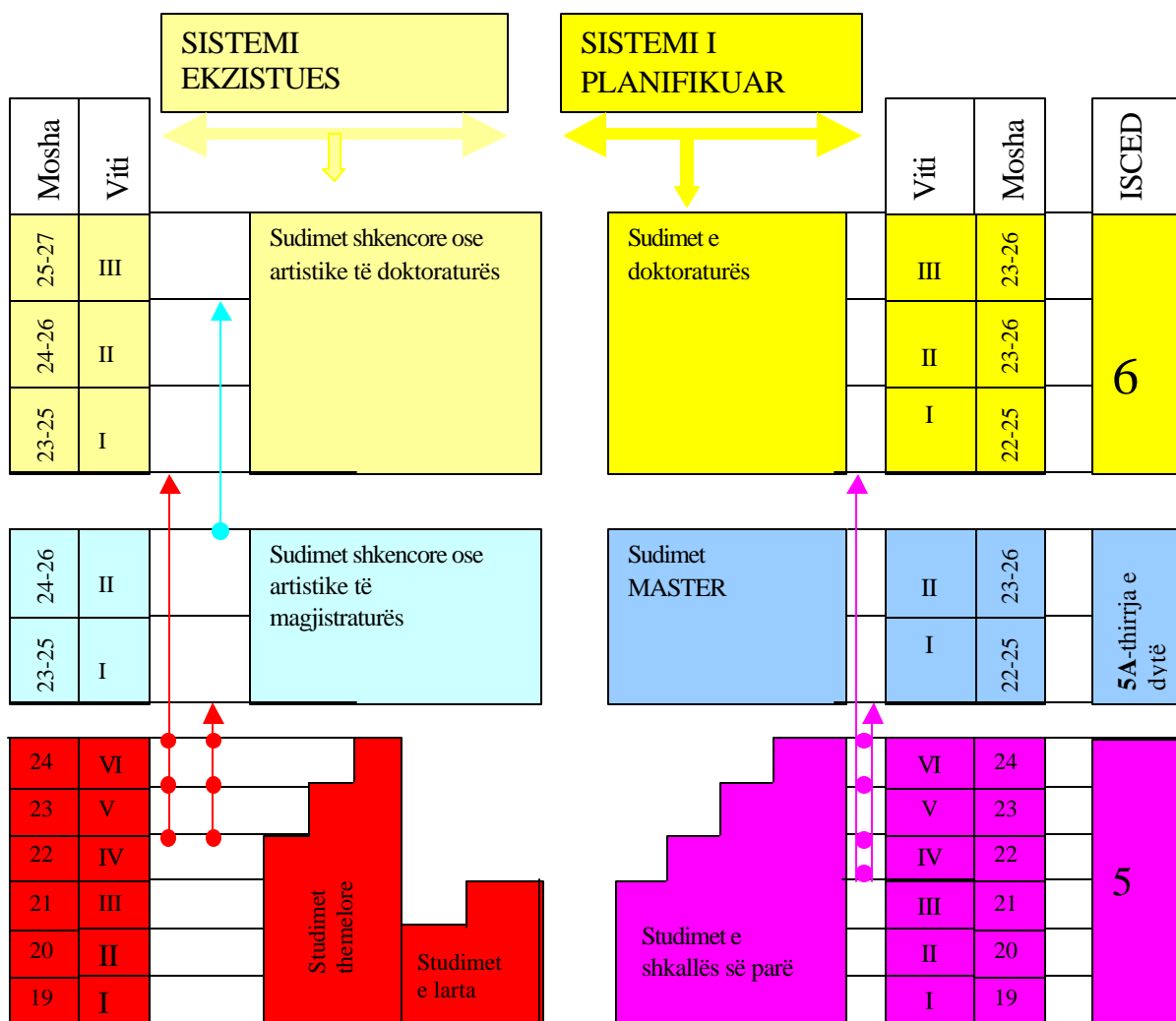
Një veçori karakteristike të arsimit në Kosovë paraqet ekzistimi i dy sistemeve paralele që nga vitit 1991. Në periudhën e pasluftës janë të pranishëm sistemi kosovar i arsimit, i cili njih autoritetin e UNMIK-ut dhe përfshin mësimin në gjuhën shqipe, boshnjake dhe turke, si dhe sistemi serb i arsimit, i cili njih autoritetin e organeve të Serbisë dhe përfshin mësimin në gjuhën serbe. Me gjithë hapat pozitivë që janë bërë në vitin e fundit drejt integritetit të komunitetit serb në një sistem unik të arsimit, mund të thuhet se kjo çështje është ende tejet e politizuar dhe duhet të vështrohet në kontekst më të gjerë politik.

Skema 1. Struktura ekzistuese dhe e re e arsimit parauniversitar në Kosovë

Struktura e tanishme e të dy sistemeve parauniversitare të arsimit që funksionojnë në Kosovë është shumë e ngjashme dhe buron nga periudha e viteve të nëntëdhjeta të shek. XX. Kjo strukturë parasheh 8 vjet të arsimit të detyrueshëm. Ndërkaq, struktura e re e sistemit të arsimit parasheh 9 vjet të shkollimit të detyrueshëm (5 vjet të arsimit fillor dhe 4 vjet të arsimit të ulët të mesëm). Skema 1 jep një krahasim në mes të sistemit ekzistues dhe atij të ri të arsimit parauniversitar.

Edhe pse dy sistemet ekzistuese të arsimit të lartë në Kosovë karakterizohen me një trashëgimi të përbashkët, ato megjithatë kanë dallime më të mëdha njëri prej tjetrit se sa sistemet parauniversitare, e tërë kjo si rezultat i legjislaturës nga kjo lëmi që u aprovua nga organet e Kosovës dhe Serbisë në vitet e nëntëdhjeta. Arsimi i lartë në Kosovë synohet të reformohet në frymën e Deklaratës së Bolonjës të vitit 1999, e cila duhet të shërbejë si një agjendë afatgjatë për ndryshime strukturale në arsimin e lartë në vendet evropiane, duke promovuar mobilitetin, mundësitë e shtuara për punësim dhe atraktivitetin e programeve në institucionet e arsimit të lartë.

Skema 2. Struktura e tanishme dhe e planifikuar e sistemit të arsimit të lartë

2.2. Qeverisja dhe menaxhimi

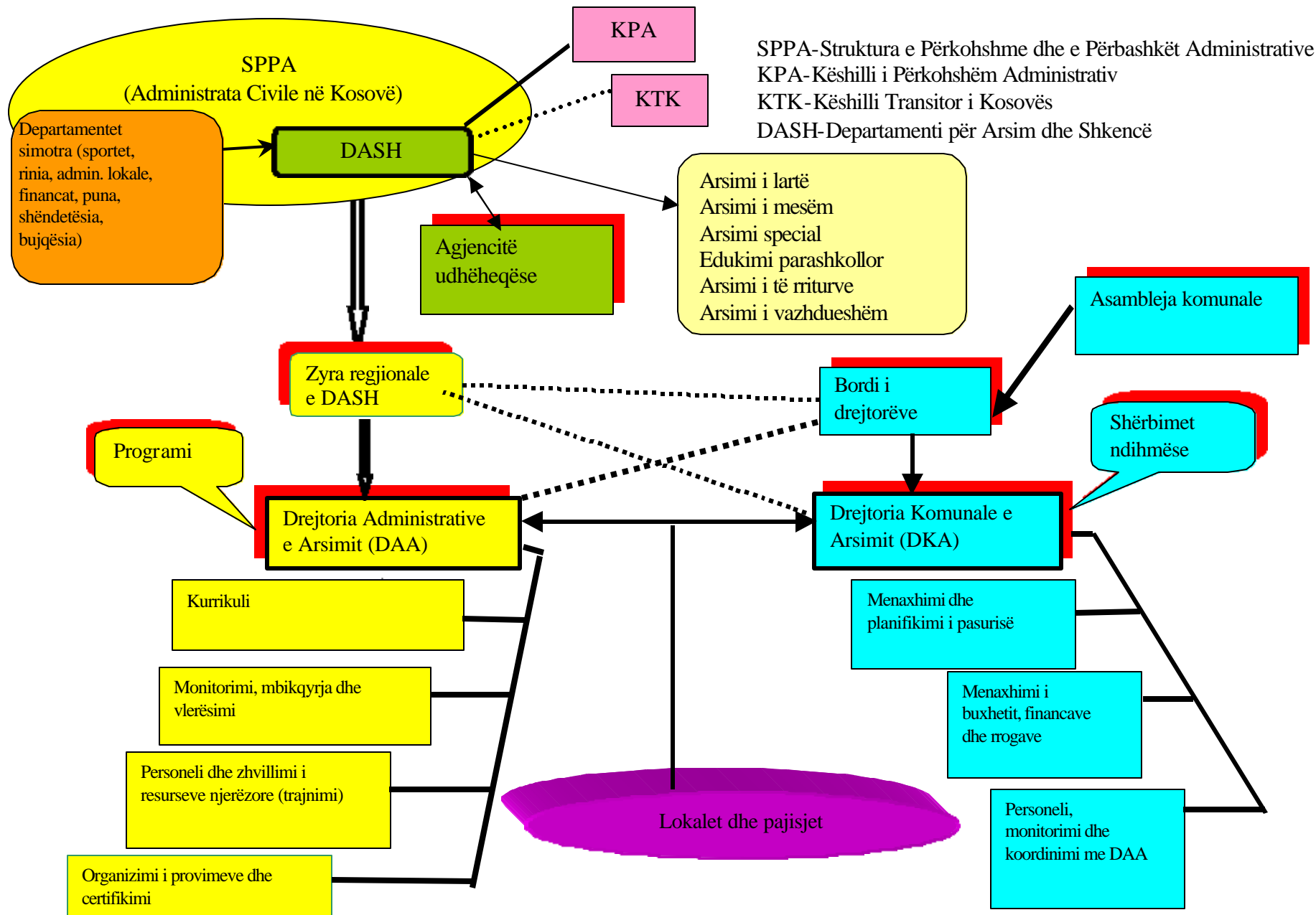
Departamenti për Arsim dhe Shkencë (DASH) i UNMIK-ut është përgjegjës për menaxhimin e të gjitha çështjeve që kanë të bëjnë me arsimin në Kosovë. Megjithatë ekziston një koncept i decentralizimit të qeverisjes dhe menaxhimit të arsimit në Kosovë, ende nuk është bërë një ndarje përfundimtare e kompetencave dhe përgjegjësi në mes të DASH dhe autoriteteve komunale që janë emëruar pas zgjedhjeve lokale.

DASH ushtron funksionin e vet qeverisës dhe koordinues përmes zyrës qendrore në Prishtinë, pesë zyrave regjionale: në Prishtinë, Mitrovicë, Gjilan, Pejë dhe Prizren, si dhe drejtorive administrative të arsimit (DAA) të themeluara nga DASH në çdo komunë të Kosovës. Ndërkaq, autoritetet komunale të dala nga zgjedhjet lokale të tetorit të vitit 2000, kanë themeluar drejtoritë komunale të arsimit (DKA), si organe që ushtrojnë funksionet e vetëqeverisjes lokale në fushën e arsimit. Udhëzimi Administrativ i DASH nr. 2001/12 ka përcaktuar një ndarje të kompetencave në mes të DAA-ve dhe DKA-ve (shih skemën 3).

Me qëllim të reformimit të segmenteve të caktuara të sistemit të arsimit, DASH ka emëruar disa agjenci udhëheqëse, të cilat, në të vërtetë janë bartësit e projekteve të caktuara të donatorëve ndërkombëtarë që kanë për qëllim intervenimin në fusha të ndryshme të sistemit të arsimit. Këto agjenci udhëheqëse kanë për detyrë që të zhvillojnë kapacitetin lokal në fushat e tyre të veprimit, në mënyrë që të sigurohet qëndrueshmëria dhe diseminimi i rezultateve të projekteve që janë në implementim e sipër. Të njëjtat agjenci duhet të jenë edhe bartës të ndryshimeve në fushën e intervenimit të tyre, ndërsa do të duhej të ekzistonte edhe një mekanizëm koordinues në mes tyre. Deri tani janë emëruar agjenci udhëheqëse në këto fusha:

1. Zhvillimi i kurrikulave – UNICEF
2. Edukimi parashkollor – UNICEF
3. Trajnimi i mësimitdhënësve – Qeveria e Kanadasë
4. Arsimi Special – Qeveria e Finlandës
5. Arsimi profesional – Bashkëpunimi Teknik Gjerman (GTZ)

Në strukturën e tanishme qeverisëse të sistemit të arsimit në Kosovë, disa sektorë menaxhohen drejtëpërdrejtë nga DASH: arsimi i lartë, arsimi i mesëm, arsimi special, edukimi parashkollor, etj. Ndërkaq, si detyrë ekskluzive e DAA-ve shihet implementimi i politikave të DASH, përfshirë çështjet që kanë të bëjnë me zbatimin e kurrikulit, vlerësimin e nxënësve dhe shkollës, metodologjitë e mësimitdhënies, punësimin dhe pushimin nga puna të punëtorëve të arsimit, ndërkohë që përgjegjësi primare e DKA-ve është menaxhimi i resurseve materiale, shërbimeve ndihmëse të shkollës, përkujdesja për transportin e nxënësve, e të ngjashme.

Skema 3. Skema e qeverisjes të sistemit të arsimit në Kosovë

3. EDUKIMI PARASHKOLLOR

3.1. Vërejtje të përgjithshme

Edukimi parashkollor paraqet nivelin më pak të zhvilluar të sistemit të arsimit në Kosovë. Mungesa e një rrjeti të mirëfilltë të institucioneve të edukimit parashkollor, si dhe mungesa e një tradite të favorshme bëjnë që ngecjet në këtë sektor të jenë të parashikueshme. Të gjitha studimet komparative tregojnë se, në aspektin e zhvillimit të edukimit parashkollor, Kosova zë vendin e fundit në Ballkan.

Sistemi i edukimit parashkollor ndahet në tri nivele:

- Çerdhja (për fëmijët e moshës 1-2 vjeçare)
- Kopshti (për fëmijët e moshës 3-4 vjeçare)
- Klasa parafillore (për fëmijët e moshës 5 vjeçare)

Qëllimi kryesor i **çerdhes** është përkujdesja dhe mbrojtja sociale dhe shëndetësore e fëmijëve, formimi i shprehive higjienike, përfitimi i aftësive bazike të të folurit, etj. Në **kopshte** qëllim kryesor është zhvillimi i aftësive dhe i operacioneve mendore, zhvillimi i imagjinatës, formimi i shprehive higjienike dhe shprehive të sjelljeve sociale, formimi i koncepteve elementare gjuhësore e matematikore, njohja me mjedisin, zhvillimi i ndjenjës dhe aftësive shprehëse muzikore dhe figurative, zhvillimi i shprehive shëndetësore si dhe zhvillimi fizik nëpërmjet lojës. Në **klasën parafillore** fëmijët duhet të aftësohen për nxënien e përmbytjeve të ngjashme me ato të shkollës fillore, përfshirë elemente themelore të leximit, shkrimit, numërimit dhe kalkulimit.

Edukimi parashkollor zhvillohet në institucione të specializuara publike dhe private, ku për fëmijët rëndom organizohet qëndrimi tërëditor. Fëmijët janë të ndarë në grupe prej 15-30. Ndërkaq, klasët parashkollore, si rregull, organizohen pranë shkollave fillore.

Në institucione të edukimit parashkollor me fëmijë punojnë edukatorët, të cilat duhet të kenë kualifikimin përkatës – grupin për edukatore të shkollës së lartë ose thirrjen universitare nga pedagogjia. Sidoqoftë, në mungesë të kuadrit të kualifikuar këtë profesion e ushtrojnë edhe motra medicinale dhe mësuese të profileve të tjera.

3.2. Rrjeti i institucioneve parashkollore

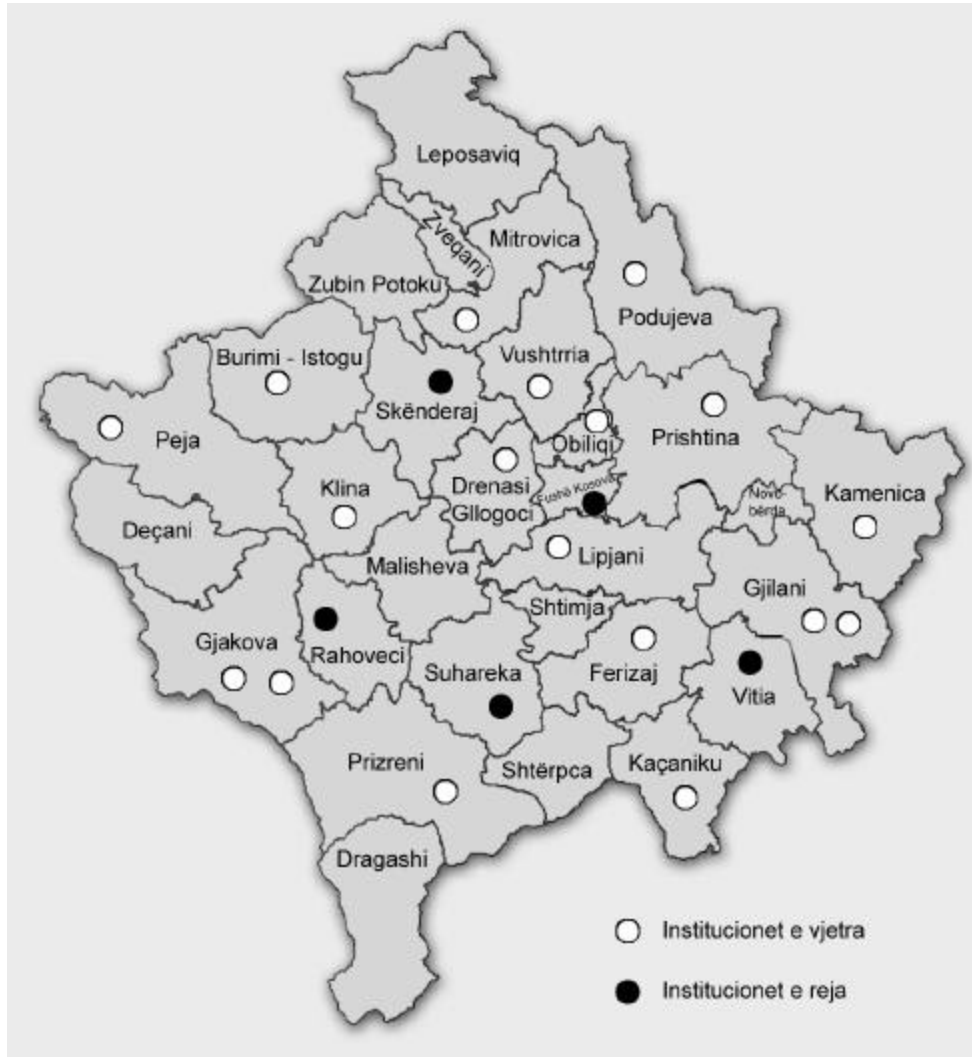
Tabela 3.2.1. Numri i institucioneve parashkollore, grupeve dhe fëmijëve në institucionet parashkollore sipas komunave

Nr.	Komuna	Nr. i inst.	Çerdhe		Kopshte		Gjithsej	
			Grupe	Fëmijë	Grupe	Fëmijë	Grupe	Fëmijë
3	Ferizaj	1	3	66	5	133	8	199
4	Fushë-Kosovë	1	5	55	4	78	9	133
5	Glogoc	1	3	26	6	62	11	88
6	Gjakovë	2	15	194	17	526	32	720
7	Gjilan	2	3	54	7	189	10	243
8	Istog	1	2	23	6	57	8	80
9	Kaçanik	1	2	10	9	193	11	203
11	Kamenicë	1	1	14	3	60	4	74
12	Klinë	1	1	14	3	37	4	51

Nr.	Komuna	Nr. i inst.	Çerdhe		Kopshte		Gjithsej	
			Grupe	Fëmijë	Grupe	Fëmijë	Grupe	Fëmijë
13.	Lipjan	1	1	12	3	73	4	85
14.	Mitrovicë	1	6	85	6	188	12	273
16.	Obiliq	1	1	17	2	51	3	68
17.	Pejë	1	7	180	9	330	16	510
18.	Podujevë	1	3	22	3	46	6	68
20.	Prishtinë	1	27	594	33	1010	60	1604
21.	Prizren	1	8	74	4	190	12	264
22.	Rahovec	1	0	0	4	70	4	70
23.	Skënderaj	1	3	25	3	73	6	98
24.	Suharekë	1	1	12	3	103	4	115
27.	Viti	1	1	16	2	40	3	56
28.	Vushtrri	1	4	86	5	136	9	222
Gjithsej:		23	97	1579	137	3645	236	5224

Burimi: Raportet e institucioneve parashkollore dërguara DASH
Mungojnë të dhënat për institucionet parashkollore në gjuhën serbe

Harta 3.2.1. Harta e institucioneve parashkollore të Kosovës

Të dhënat e prezantuara në tabelën 3.2.1 krahasuar me të dhënat e gjendjes së institucioneve parashkollore në vitin shkollor 1999/2000 flasin për avancime dhe përparime të arritura gjatë vitit 2000/2001. Në vitin shkollor për fëmijët e bashkësisë etnike shqiptare, boshnjake dhe turke kanë qenë gjithsej 18 institucione parashkollore ndërsa tani janë 23. Ndërkaq, numri i fëmijëve është shtuar prej 4,624 në 5,224.

Tabela 3.2.2. Numri i grupeve dhe fëmijëve në klasën parafillore sipas komunave

Nr	Komuna	Grupe	Meshkuj	Femra	Gjithsej
1	Deçan	15	214	204	418
2	Dragash	2	16	25	41
3	Ferizaj	45	668	630	1298
4	Fushë-Kosovë	3	37	40	77
5	Glogoc	18	232	244	476
6	Gjakovë	12	237	211	448

Nr	Komuna	Grupe	Meshkuj	Femra	Gjithsej
7	Gjilan	35	640	668	1,308
8	Istog	1	29	21	50
9	Kaçanik	13	189	176	365
10	Kamenicë	15	238	193	431
11	Klinë	10	143	137	280
13	Lipjan	30	329	334	663
14	Malishevë	26	392	334	726
16	Obiliq	12	121	92	213
17	Pejë	13	177	229	406
18	Podujevë	20	252	230	482
19	Prishtinë	10	145	160	305
20	Prizren	36	530	511	1041
21	Rahovec	16	272	299	571
22	Skënderaj	18	228	256	484
23	Suharekë	20	288	270	558
25	Shtime	13	155	171	326
26	Viti	17	293	281	574
27	Vushtrri	2	16	15	31
	Gjithsej	402	5,841	5,731	11,572

Nga tabela 3.2.2 mund të konstatohet se përfshirja e femijëve në klasën parafillore ka shënuar një rritje prej 56.8% në krahasim me vitin shkollor 1999/2000 kur në këtë nivel të arsimit ishin të përfshirë 7,379 fëmijë. Megjithatë vërehet se përfshirja e grupmoshës në këtë nivel është vetëm 24.5% të fëmijëve që regjistrohen në klasën e parë të shkollës fillore. Struktura gjinore e fëmijëve në klasën parafillore (50.5% meshkuj dhe 49.5% femra) është relativisht e ekuilibruar dhe pasqyron strukturën demografike të Kosovës,

3.3. Personeli mësimor-edukativ

Në edukimin parashkollor në Kosovë haset një diversitet profilesh të ndryshme të të punësuarve. Personelin edukativ-arsimor në çerdhe dhe kopshte të Kosovës e përbëjnë 381 punëtorë, prej të cilave 51 janë të pakualifikuara (shih tabelën 3.3.1). Ndërkaq, në klasët parafillore kanë qenë të angazhuar 393 mësimdhënës, prej të cilëve rreth 50.6% nuk kanë kualifikim përkatës.

Tabela 3.3.1. Personeli mësimor-edukativ në çerdhe dhe kopshte, sipas niveleve dhe komunave

Nr.	Komuna	Çerdhe		Kopshte		Çerdhe+Kopshte	
		Gjithsej	Pakual.	Gjithsej	Pakual.	Gjithsej	Pakual.
3	Ferizaj	12	0	8	0	20	0
4.	Fushë-Kosovë	1	0	4	4	5	4
5.	Gllgoc	5	0	6	1	11	1
6.	Gjakovë	28	0	17	4	45	4
7.	Gjilan	2	0	19	0	21	0
8.	Istog	2	0	2	1	4	1
9.	Kaçanik	2	0	5	1	7	1

Nr.	Komuna	Çerdhe		Kopshte		Çerdhe+Kopshte	
		Gjithsej	Pakual.	Gjithsej	Pakual.	Gjithsej	Pakual.
11	Kamenicë	1	0	5	1	6	1
12.	Klinë	2	0	3	3	5	3
13	Lipjan	2	0	3	0	5	0
14.	Mitrovicë	16	0	15	3	31	3
16.	Obiliq	2	0	4	4	6	4
17.	Pejë	11	0	19	0	30	0
18.	Podujevë	3	0	2	0	5	0
20.	Prishtinë	56	0	67	8	123	8
21.	Prizren	7	0	14	6	21	6
22.	Rahovec	0	0	1	1	1	1
23.	Skënderaj	1	0	3	1	4	1
24.	Suharekë	1	0	7	4	8	4
27	Viti	1	0	4	0	5	0
28.	Vushtrri	3	0	15	9	18	9
Gjithsej:		158	0	223	51	381	51

4. ARSIMI FILLOR

4.1. Vërejtje të përgjithshme

Me strukturën e tanishme të sistemit të arsimit, arsimi fillor në Kosovë është i obligueshëm dhe zgjatë 8 vjet. Arsimi fillor ndahet në dy cikle. Cikli i ulët (ISCED 1) përfshin klasët prej 1-4 dhe vijohet nga fëmijët e moshës 7-11 vjeçare. Si rregull, mësimdhënia në këtë cikël zhvillohet nga një mësues, përveç në raste të jashtëzakonshme kur mësimdhënia nga disa lëndë të shkathtësisë dhe të artit (edukata fizike, arti figurativ, arti muzikor) mund të mbahet nga arsimtarë lëndorë. Ndërkaq, cikli i lartë (ISCED 2A) përfshin klasët 5-8 dhe fëmijët e moshës 12-15 vjeçare. Cikli i lartë bazohet në mësimdhënien lëndore.

Sipas strukturës së re të sistemit të arsimit në Kosovë (shih skemën 1), arsimi fillor do të jetë 5-vjeçar, ndërsa pritet që kjo risi të aplikohet që nga viti shkollor 2002/03.

4.2. Rrjeti i shkollave fillore

Edhe pse në Kosovë nuk ka standarde dhe kritere të definuara për ndërtimin e një rrjeti funksional të shkollave fillore, ekziston një kriter ligjor, sipas të cilit distanca më e gjatë nga vendbanimi i nxënësit deri tek shkolla më e afërt nuk duhet të jetë mbi 5 km. Me qëllim të racionalizimit financiar dhe të zvoglimit të stafit administrativ shkollat fillore janë organizuar si shkolla qendrore dhe shkolla satelite. Shkollat satelite mund të jenë shkolla tetëklasëshe, shtatëklasëshe, gjashtëklasëshe, pesëklasëshe, katërklasëshe dhe shkolla me paralele kolektive. Paralelet kolektive përbëhen nga dy e më shumë klasë. Këto mund të jenë të kombinuara dhe të pandara. Paralelet e kombinuara përbëhen prej dy ose tri klasësh. Një paralele mund të ketë dy ose tri klasë me të cilat përnjëherë në një mësonjëtoare punon një mësues. Kombinimi i klasave mund të jetë i ndryshëm dhe varet nga numri i nxënësve. Kombinimi mund të jetë: I,II,III; II,III,IV; I,III,IV. Paralelet që përbëhen prej dy klasave kanë poashtu kombinime të ndryshme. I,II dhe III,IV; I,III dhe II,IV dhe I,IV dhe II,III. Kombinimi më i shpeshtë është I-III dhe II-IV. Ndërkaq, në paralelet e pandara një mësues punon me nxënësit e klasës I-IV.

Në shkollat kosovare mësimi zhvillohet në 5 gjuhë: shqip, serbisht, boshnjakisht, turqisht dhe kroatisht.

Tabela 4.2.1. Harta e shkollave fillore sipas gjuhëve mësimore – shkollat qendrore

Nr	Komuna	Një gjuhë mësimore						Më shumë gjuhë mësimore						TOTAL
		Shqip	Sërbisht	Boshnj.	Turqisht	Kroatisht	Gjithsej	SH+B+T	SH+S	SH+B	SH+T	Sh+K	Gjithsej	
1.	Deçan	15	0	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	15
2.	Dragash	6	0	4	0	0	10	0	0	2	0	0	2	12
3.	Ferizaj	22	0	0	0	0	22	0	0	0	0	0	0	22
4.	Fushë-Kosovë	6	2	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	8
5.	Gllugoc	21	0	0	0	0	21	0	0	0	0	0	0	21
6.	Gjakovë	36	0	0	0	0	36	0	0	0	0	0	0	36
7.	Gjilan	17	8	0	0	0	25	0	0	0	2	0	2	27
8.	Istog	10	0	1	0	0	11	0	0	0	0	0	0	11
9.	Kaçanik	12	0	0	0	0	12	0	0	0	0	0	0	12
10.	Kamenicë	12	5	0	0	0	17	0	0	0	0	0	0	17
11.	Klinë	14	0	0	0	0	14	0	0	0	0	0	0	14
12.	Leposaviq	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2
13.	Lipjan	16	3	0	0	1	20	0	0	0	0	0	0	20
14.	Malishevë	19	0	0	0	0	19	0	0	0	0	0	0	19
15.	Mitrovicë	24	10	0	0	0	34	0	0	1	1	0	2	36
16.	Novobërdë	2	3	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	5
17.	Obiliq	5	3	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	8
18.	Pejë	25	1	0	0	0	26	0	0	2	0	0	2	28
19.	Podujevë	29	0	0	0	0	29	0	0	0	0	0	0	29
20.	Prishtinë	32	4	0	0	0	36	0	0	1	1	0	2	38
21.	Prizren	25	0	4	0	0	29	3	0	5	3	0	11	40
22.	Rahovec	16	4	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	20
23.	Skënderaj	19	1	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	20
24.	Suharekë	22	0	0	0	0	22	0	0	0	0	0	0	22
25.	Shtërpçë	1	3	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	4
26.	Shtime	7	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0	7
27.	Viti	14	3	0	0	0	17	0	0	0	0	1	1	18
28.	Vushtrri	20	5	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0	25
29.	Zubin Potok	1	2	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	3
30.	Zveçan	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2
	Gjithsej	448	61	9	0	1	519	3	0	11	7	1	22	541

Nga tabela 4.2.1 shihet se mësimi në gjuhë shqipe zhvillohet në 470 shkolla kosovare (86.9% nga numri i shkollave), mësimi në gjuhën serbe në 61 shkolla (11.3%), mësimi në gjuhën boshnjake në 23 shkolla (4.3%), mësimi në gjuhën turke në 10 shkolla (1.8%), ndërsa mësimi në gjuhën kroate në 2 shkolla (0.37%) – shih grafiku 4.2.1. Nga këto të dhëna është e evidente se struktura gjuhësore e shkollave në Kosovë i përgjigjet përafërsisht strukturës etnike të popullatës.

Grafiku 4.2.1. Numri i shkollave fillore sipas gjuhëve mësimore në Kosovë

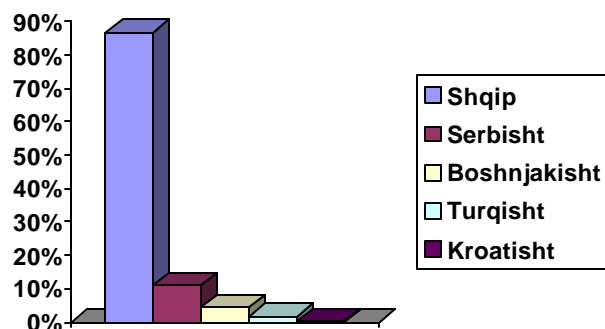

Tabela 4.2.2. Numri i shkollave fillore përfshirë edhe shkollat satelite¹

Nr.	Komuna	Shkolla qendrore	Shkollat satelite			Gjithsej shkolla
			4-8 klasë	Me paralele kolektive	Gjithsej	
1.	Deçan	15	4	1	5	20
2.	Dragash	12	0	22	22	34
3.	Ferizaj	22	8	11	19	41
4.	Fushë-Kosovë	6	12	1	13	19
5.	Glllogoc	21	3	0	3	24
6.	Gjakovë	36	0	5	5	41
7.	Gjilan	19	12	10	22	41
8.	Istog	10	5	2	7	17
9.	Kaçanik	12	14	7	21	33
10.	Kamenicë	12	3	12	15	27
11.	Klinë	14	9	1	10	24
13.	Lipjan	17	15	11	26	43
14.	Malishevë	19	14	1	15	34
15.	Mitrovicë	26	5	8	13	39
16.	Novobërdë	2	0	2	2	4
17.	Obiliq	5	8	1	9	14
18.	Pejë	27	10	3	13	40
19.	Podujevë	29	22	4	26	55
20.	Prishtinë	34	14	10	24	58
21.	Prizren	40	20	6	26	66
22.	Rahovec	16	11	2	13	29
23.	Skënderaj	19	9	2	11	30
24.	Suharekë	22	9	6	15	37
25.	Shtërpcë	1	3	2	5	6
26.	Shtime	7	10	1	11	18
27.	Viti	14	15	5	20	34
28.	Vushtrri	20	14	6	20	40
29.	Zubin Potok	1	0	0	0	1
	Gjithsej	478	245	142	391	869

¹ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Nga tabela 4.2.2 është e qartë se shkollimi fillor në gjuhën shqipe, boshnjake, turke dhe kroate zhvillohet në 869 njësi organizative, prej të cilave 478 ose 55% janë shkolla qendrore dhe 391 ose 45% shkolla satelite. Nëse kësaj i shtohen 61 shkolla qendrore ku mësimi zhvillohet në gjuhën serbe, del se numri i përgjithshëm i njësive organizative të arsimit fillor është të paktën 930, që është diç më shumë se në vitin shkollor 1999/2000, kur numri i njësive organizative ishte 919.

Harta 4.2.1. Harta e shkollave fillore në Kosovë

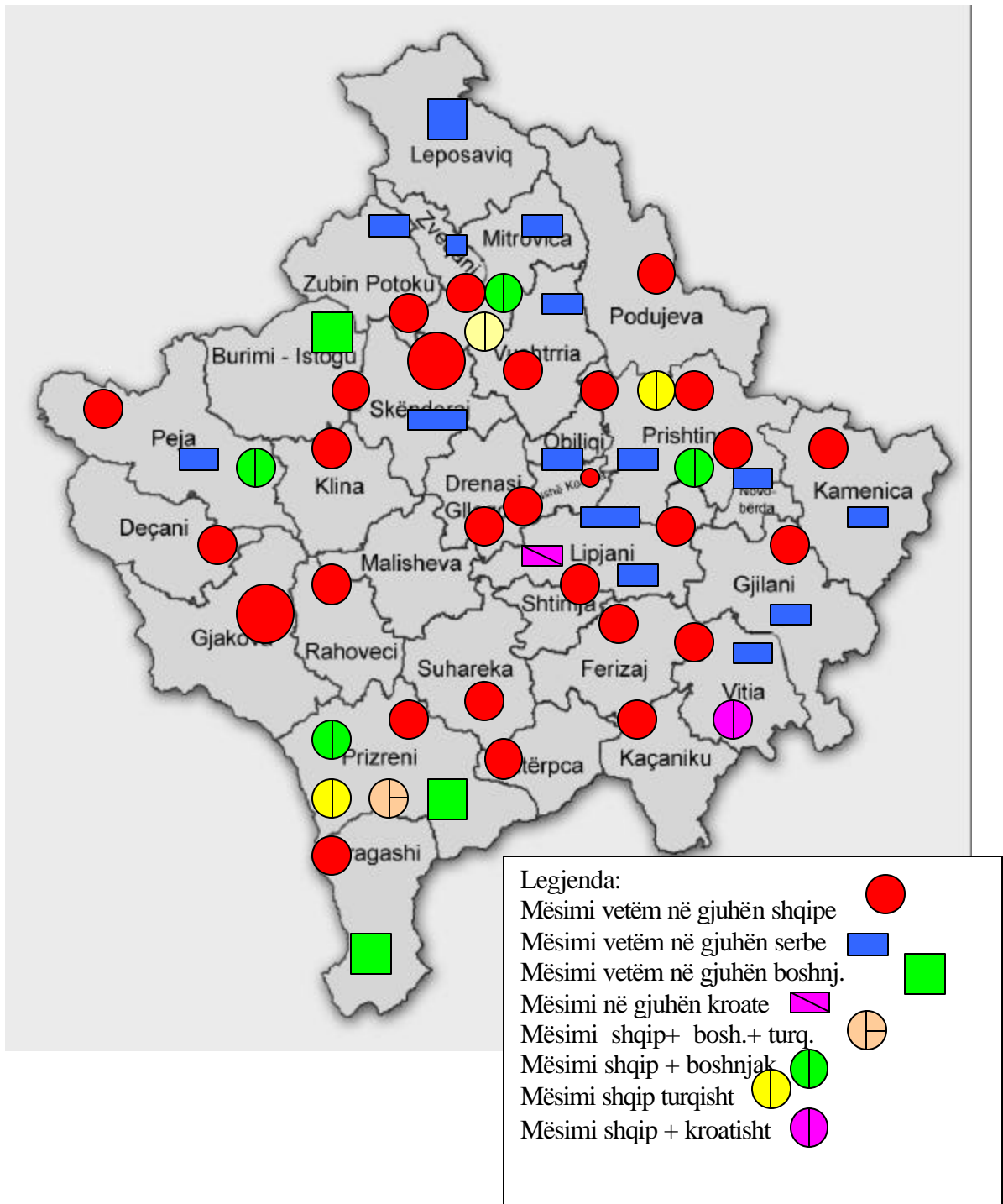

Tabela 4.2.3. Numri i paraleleve në arsimin fillor sipas klasave dhe komunave²

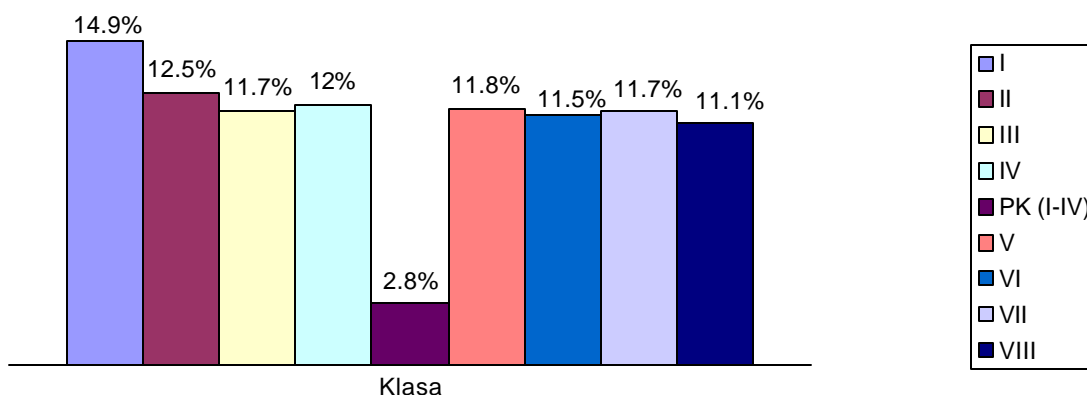
Nr.	Komuna	Numri i paraleleve sipas klasëve									Gjithsej		
		I	II	III	IV	PK ³ (I-IV)	V	VI	VII	VIII	I-IV	V-VIII	I-VIII
1	Deçan	44	43	29	37	1	36	34	34	33	154	137	291
2	Dragash	43	29	29	27	22	31	29	30	24	150	114	264
3	Ferizaj	106	82	82	76	11	78	75	77	72	357	302	659
4	Fushë-Kosovë	22	22	18	20	1	19	21	21	18	83	79	162
5	Glllogoc	67	48	49	54	0	47	46	52	48	218	193	411
6	Gjakovë	83	81	78	80	14	76	73	74	72	336	295	631
7	Gjilan	93	77	72	67	28	68	68	70	66	337	272	609
8	Istog	42	35	35	30	8	31	31	32	31	150	125	275
9	Kaçanik	48	34	38	36	21	37	37	34	33	177	141	318
10	Kamenicë	40	27	27	27	19	29	28	25	26	140	108	248
11	Klinë	44	43	32	37	1	35	32	35	32	157	134	291
13	Lipjan	62	48	44	49	20	43	44	43	42	223	172	395
14	Malishevë	69	58	56	55	2	51	47	48	44	240	190	430
15	Mitrovicë	66	63	58	61	22	58	62	59	59	270	238	508
16	Novobërdë	2	2	2	2	4	2	2	2	2	12	8	20
17	Obiliq	20	16	18	17	5	15	15	16	18	76	64	140
18	Pejë	88	74	68	76	15	73	67	70	68	321	278	599
19	Podujevë	94	75	77	73	23	78	75	81	71	342	305	647
20	Prishtinë	152	135	127	126	35	131	134	127	129	575	521	1,096
21	Prizren	155	134	124	129	14	126	124	127	120	556	497	1,053
22	Rahovec	58	55	43	47	4	43	41	40	39	207	163	370
23	Skënderaj	57	54	45	52	6	52	48	48	43	214	191	405
24	Suharekë	73	58	54	57	12	59	56	57	53	254	225	479
25	Shtërpcë	2	2	2	2	5	3	3	3	3	13	12	25
26	Shtime	35	27	21	22	8	22	23	22	22	113	89	202
27	Viti	50	42	44	40	8	38	37	38	34	184	147	331
28	Vushtrri	69	56	57	57	11	55	52	55	51	250	213	463
29	Zubin Potoku	1	1	1	1	0	1	1	1	1	4	4	8
	Gjithsej	1,685	1,421	1,330	1,357	320	1,337	1,305	1,321	1,254	6,113	5,217	11,330

Nga tabela 4.2.3 dhe grafiku 4.2.2 shihet se numri i paraleleve të klasës së parë është dukshëm më i madh se sa paralelet e klasëve të tjera. Kjo mund të shpjgohet me faktin se në vitin shkollor 2000/01 ka filluar zbatimi i Rregullores 2000/51 sipas të cilës regjistrimi i fëmijëve në klasën e parë të shkollës fillore bëhet në moshën 6-vjeçare, e jo në moshën 7-vjeçare siç është vepruar deri në vitin shkollor 1999/2000. Ndërkaq, numri më i vogël, por relativisht i balansuar i paraleleve të klasëve III-VIII mund të jetë rezultat i situatës së vështirë politike në vitet e nëntëdhjeta, e cila kulminoi me luftë.

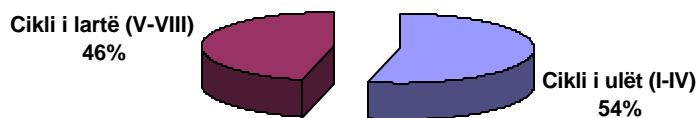
² Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhë serbe

³ PK-Paralelet kolektive

Grafiku 4.2.2. Numri i paraleleve në arsimin fillor sipas klasave⁴

Grafiku 4.2.3. Numri i paraleleve sipas cikleve⁵

4.3. Nxënësit në arsimin fillor

Krahasuar me vitet e kaluara shkollore të dhjetëvjetëshit të fundit kur fillon rënia rapide e numrit të nxënësve në arsimin fillor në Kosovë, vitit shkollor 2000/01 karakterizohet me një shtim të konsiderueshëm të numrit të nxënësve. Përveç vendimit administrativ për regjistrimin e fëmijëve të moshës 6-vjeçare në klasën e parë të shkollës fillore, faktor tjetër që ka ndikuar në këtë shtim është krijimi i një klime të konsoliduar demokratike në Kosovë.

Të dhënat për vitin shkollor 2000/01 me të cilat disponon Departamenti për Arsim dhe Shkencë nuk bëjnë të mundur elaborimin e plotë dhe me saktësi të domosdoshme të strukturës gjuhësore dhe etnike të nxënësve në arsimin fillor, gjë që posaçërisht ka të bëjë me mësimin në gjuhën serbe. Për këtë arsye, për analizën e kësaj strukture janë shfrytëzuar të dhëna aproksimative, të cilat janë shumë të përafërta me gjendjen faktike.

Sipas të dhënave të sakta, në paralelet me mësim në gjuhën shqipe, boshnjake, turke dhe kroate mësimin e vijnë 289,507 nxënës. Ndërkaq, sipas të dhënave të rezumuara të Departamentit për Arsim dhe Shkencë, mësimin në gjuhën serbe e vijnë 14,005 nxënës,

⁴ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

⁵ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

që d.m.th. se numri i përgjithshëm i nxënësve në shkollat fillore të Kosovës është 303,512. Tabela 4.3.1 dhe grafiku 4.3.1 japin një pasqyrë të numrit të nxënësve sipas gjuhëve mësimore.

Tabela 4.3.1. Numri i nxënësve në arsimin fillor sipas gjuhëve mësimore (vlerësim)

Mësimi në gjuhën shqipe	282,482
Mësimi në gjuhën serbe	14,005
Mësimi në gjuhën boshnjake	5,013
Mësimi në gjuhën turke	2,058
Mësimi në gjuhën kroate	32
Gjithsej	303,590

Grafiku 4.3.1. Numri i nxënësve në arsimin fillor sipas gjuhëve mësimore (vlerësim)

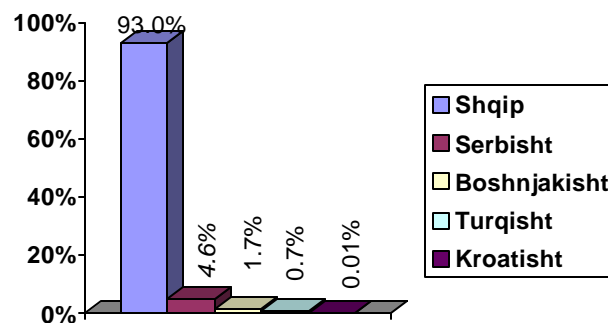

Tabela 4.3.2 dhe grafiku 4.3.2 tregojnë lëvizjet në numrin e nxënësve sipas gjuhëve mësimore në tridhjetë vitet e fundit. Vërehet rritje e numrit të nxënësve në mësimin në gjuhën shqipe dhe zvogëlim i numrit të nxënësve në mësimin në gjuhën serbe, gjë që është pasojë e ndryshimeve në strukturën demografike të Kosovës, ndërsa pas vitit 1999 rezultat i shpërnguljes masive të popullatës serbe nga pjesa më e madhe e territorit të Kosovës.

Tabela 4.3.2. Numri i nxënësve në arsimin fillor sipas viteve dhe gjuhës mësimore

Viti shkollor	Numri i nxënësve sipas gjuhëve mësimore					
	Shqip	Serbisht	Turqisht	Boshnj.	Kroatisht	Gjithsej
1970/71	172,212	64,856	2,325			239,393
1979/80	251,844	54,280	1,418			307,542
1989/90	304,836	42,388	1,890			349,114
1995/96	268,543	40,344	1,951			310,838
1999/00	264,982	14,895	1,990	5,073		286,940
2000/01	282,482	14,005	2,058	5,013	32	303,590

Grafiku 4.3.2. Numri i nxënësve në arsimin fillor sipas viteve dhe gjuhës mësimore

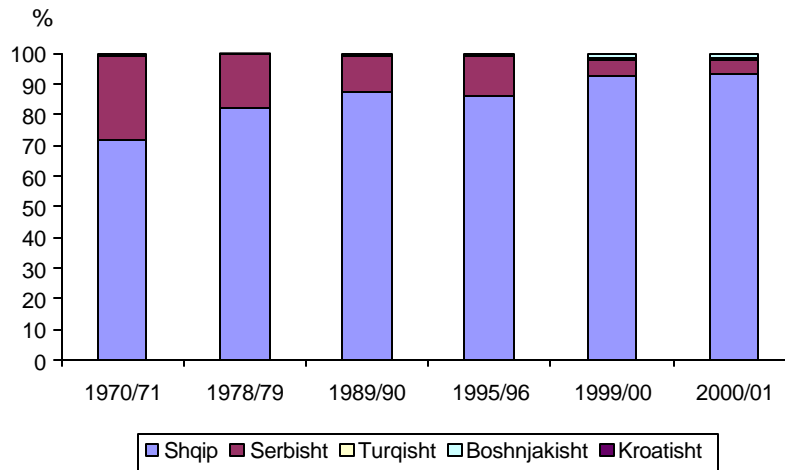

Tabela 4.3.3. Numri i nxënësve në arsimin fillor sipas komunave dhe gjinisë⁶

Nr.	Komuna	Paralele	Numri i nxënësve sipas gjinisë			Mesatarja e nxënësve në paralele
			Meshkuj	Femra	Gjithsej	
1	Deçan	291	3,761	3,471	7,232	25
2	Dragash	264	3,038	2,682	5,720	22
3	Ferizaj	659	9,396	8,545	17,941	27
4	F. Kosovë	162	1,930	1,806	3,736	23
5	Gillogoc	411	5,779	5,286	11,065	27
6	Gjakovë	631	9,202	8,431	17,633	28
7	Gjilan	609	8,345	7,674	16,019	26
8	Istog	275	3,466	3,107	6,573	24
9	Kaçanik	318	3,769	3,433	7,202	22
10	Kamenicë	248	3,029	2,740	5,769	23
11	Klinë	291	4,166	3,625	7,791	27
13	Lipjan	395	5,046	4,540	9,586	24
14	Malishevë	430	5,984	5,289	11,273	26
15	Mitrovicë	508	6,659	6,050	12,709	25
16	Novobërdë	20	175	160	335	18
17	Obiliq	140	1,579	1,394	2,973	21
18	Pejë	599	7,600	7,012	14,612	24
19	Podujevë	647	8,164	7,248	15,412	24
20	Prishtinë	1096	15,217	14,291	29,508	27
21	Prizren	1053	14,294	13,499	27,793	26
22	Rahovec	370	5,417	4,767	10,184	27
23	Skënderaj	405	5,481	4,783	10,264	25
24	Suharekë	479	6,454	5,782	12,236	25
25	Shtërpcë	25	252	191	443	18
26	Shtime	202	2,537	2,250	4,787	24
27	Viti	331	4,456	4,116	8,572	26
28	Vushtrri	463	6,346	5,682	12,028	26

⁶ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

29	Zubin Potok	8	79	110	189	24
Gjithsej		11,330	151,621	137,964	289,585	26

Grafiku 4.3.3. Struktura gjinore e nxënësve në arsimin fillor⁷

Nga tabela 4.3.3 shihet se mesatarja e numrit të nxënësve në paralelet me mësim në gjuhën shqipe, boshnjake, turke dhe kroate është 26. Kjo mesatare është më e ulët në komunat më pak të zhvilluara (p.sh. Shtërpcë, Novobërdë). Poashtu, ekziston një raport shumë i balancuar i strukturës së nxënësve sipas gjinive, i cili i përgjigjet strukturës gjinore të popullatës së Kosovës.

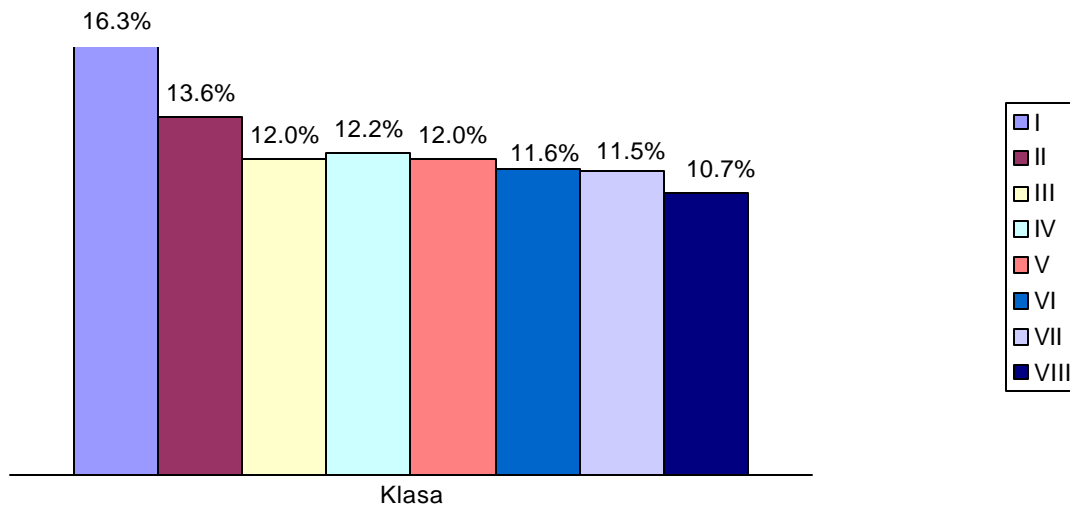
Tabela 4.3.4. Numri i nxënësve sipas klasave dhe gjinisë⁸

Klasa	Gjinia		Gjithsej
	Meshkuj	Femra	
I	24,648	22,517	47,165
II	20,482	18,975	39,457
III	18,006	16,783	34,789
IV	18,431	16,945	35,376
V	18,284	16,514	34,798
VI	17,590	15,991	33,581
VII	17,727	15,700	33,427
VIII	16,453	14,539	30,992
I- IV	81,567	75,220	156,787
V-VIII	70,054	62,744	132,798
I- VIII	151,621	137,964	289,585

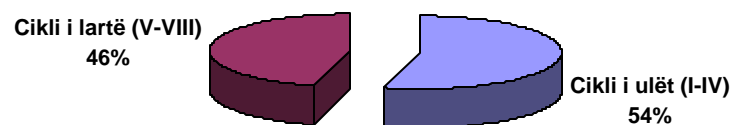
⁷ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

⁸ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Grafiku 4.3.4. Numri i nxënësve sipas klasave⁹

Grafiku 4.3.5. Numri i nxënësve sipas cikleve¹⁰

Duke i krahasuar grafikët 4.3.4 dhe 4.3.5 me grafikët 4.2.2 dhe 4.2.3 shohim se numri i paraleleve në arsimin fillor sipas klasave është relativisht i përputhshëm me numrin e nxënësve, si në nivel të klasave, ashtu edhe në nivel të cikleve.

Tabela 4.3.6 jep të dhëna mbi numrin e paraleleve në shkollat satelite. Vërehet se paralelet në shkollat satelite përbëjnë 17.7% nga numri i përgjithshëm i paraleleve në Kosovë, ndërsa mësimin në to e vijojnë 12.9% të numrit të përgjithshëm të nxënësve në arsimin fillor në Kosovë. Numri i nxënësve që vijojnë mësimin në shkollat satelite është më i madh në komunat që kanë karakter të theksuar rural. Në shkollat satelite, mesatarja e nxënësve për paralele është 19, pra, dukshëm më e ulët se sa mesatarja kosovare (shih tabelën 4.3.3).

⁹ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

¹⁰ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Tabela 4.3.6. Nxënësit në shkollat satelite sipas komunave¹¹

Nr	Komuna	Shkolla satelite	Gjithsej		Pjesëmarrja në numrin e përgjithshëm të	
			Paralele	Nxënës	Paraleleve	Nxënësve
1	Deçan	5	37	837	12.7%	11.6%
2	Dragash	22	86	1,297	32.6%	22.7%
3	Ferizaj	19	148	3,544	22.5%	19.8%
4	Fushë-Kosovë	13	55	1,068	34.0%	28.6%
5	Glllogoc	3	20	416	4.9%	3.8%
6	Gjakovë	5	15	256	2.4%	1.5%
7	Gjilan	22	98	1,380	16.1%	8.6%
8	Istog	7	33	691	12.0%	10.5%
9	Kaçanik	21	102	1,604	32.1%	22.3%
10	Kamenicë	15	37	513	14.9%	8.9%
11	Klinë	10	77	2,027	26.5%	26.0%
13	Lipjan	26	95	1,780	24.1%	18.6%
14	Malishevë	15	115	2,904	26.7%	25.8%
15	Mitrovicë	13	51	850	10.0%	6.7%
16	Novobërdë	2	0	0	0.0%	0.0%
17	Obiliq	9	51	843	36.4%	28.4%
18	Pejë	13	52	740	8.7%	5.1%
19	Podujevë	26	152	2,781	23.5%	18.0%
20	Prishtinë	24	107	967	9.8%	3.3%
21	Prizren	26	174	2,770	16.5%	10.0%
22	Rahovec	13	75	1,865	20.3%	18.3%
23	Skënderaj	11	75	1,477	18.5%	14.4%
24	Suharekë	15	75	1,477	15.7%	12.1%
25	Shtërpcë	5	23	294	92.0%	66.4%
26	Shtime	11	58	945	28.7%	19.7%
27	Viti	20	102	2,029	30.8%	23.7%
28	Vushtri	20	93	2,013	20.1%	16.7%
29	Zubin Potok	0	0	0	0.0%	0.0%
	Gjithsej	391	2,006	37,368	17.7%	12.9%

4.4. Personeli mësimor – edukativ në arsimin fillor

Personelin mësimor-edukativ e përbëjnë mësimdhënësit, drejtorët, ndihmës-drejtorët dhe pedagogët e shkollave, ndërsa personeli tjetër, pa marrë parasysh përgatitjen shkollore konsiderohet si personel teknik. Mësimdhënësit në arsimin fillor ndahen në dy grupe: mësues, të cilët punojnë në ciklin e ulët dhe arsimtarë, të cilët janë të specializuar për mësimdhënie të lëndëve të caktuara dhe, kryesisht, punojnë në ciklin e lartë. Tabela 4.4.1 jep një pasqyrë të përgatitjes shkollore të kërkuar prej personelit mësimor-edukativ, sipas ligjeve në fuqi.

¹¹ Mingojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Tabela 4.4.1. Përgatitja shkollore e kërkuar prej personelit mësimor-edukativ

Detyrat e punës	Kualifikimi	Përshkrimi
Mësues	Kualifikimi i mesëm	Shkollë e mesme për mësues, p.sh. shkolla normale, akademia pedagogjike
	Kualifikimi i lartë	Shkollë e lartë dyvjeçare e specializuar për mësues, p.sh. SHLP-drejtimi klasor
	Kualifikimi superior	Fakulteti i specializuar për mësues, p.sh. Fakulteti i Mësuesisë, Dega e Pedagogjisë
Arsimtar	Kualifikimi i lartë	Shkollë e lartë dyvjeçare e specializuar për mësimdhënie të 1-2 lëndëve, p.sh SHLP – drejtimet biologji-kimi, matematikë, fizikë-kimi, etj.
	Kualifikimi superior	Fakulteti i specializuar për mësimdhënie lëndore, p.sh. degët e Fakultetit të Filologjisë, Filozofisë, etj.
Drejtor Ndihmës-drejtor	Kualifikimi i lartë	Shkolla e lartë dyvjeçare e profilit arsimor
	Kualifikimi superior	Fakulteti i profilit arsimor
Pedagog	Kualifikimi superior	Fakulteti i specializuar për pedagogji, psh. Dega e Pedagogjisë

Nga tabela 4.4.2 shihet se në shkollat fillore të Kosovës me mësim në gjuhën shqipe, boshnjake, turke dhe kroate janë të inkuadruar 17,071 punëtorë, prej të cilëve 14,284 (83.7%) janë mësimdhënës, ndërsa 2,787 (16.3%) nuk janë të inkuadruar drejtpërdrejt në procesin mësimor.

Tabela 4.4.2. Personeli mësimor-edukativ dhe teknik në arsimin fillor sipas komunave¹²

		Mësimdhënës			Personel tjetër mësimor-edukativ			Personel teknik	Gjithsej
		Mësues	Arsimt.	Gjith.	Drejtorë	N.drejt.	Pedag.		
1	Deçan	155	214	369	15	0	0	63	447
2	Dragash	193	144	337	12	0	2	54	405
3	Ferizaj	356	479	835	22	2	0	112	971
4	Fushë-Kosovë	86	132	218	6	0	0	28	252
5	Gllgoc	221	299	520	21	0	0	98	639
6	Gjakovë	339	479	818	36	3	1	127	985
7	Gjilan	358	395	753	19	4	2	98	876
8	Istog	152	170	322	10	0	0	43	375
9	Kaçanik	182	211	393	12	1	0	77	483
10	Kamenicë	127	149	276	12	1	0	50	339
11	Klinë	162	209	371	14	0	0	61	446
13	Lipjan	228	265	493	17	0	0	68	578
14	Malishevë	242	278	520	19	0	0	79	618
15	Mitrovicë	258	380	638	26	0	0	93	757
16	Novobërdë	12	16	28	2	0	0	5	35
17	Obiliq	61	109	170	5	0	0	19	194
18	Pejë	332	434	766	27	1	2	132	928
19	Podujevë	326	507	833	29	3	1	125	991
20	Prishtinë	561	861	1,422	34	2	14	285	1757
21	Prizren	555	818	1,373	40	6	4	197	1620

¹² Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

		Mësimdhënës			Personel tjetër mësimor- edukativ			Personel teknik	Gjithsej
		Mësues	Arsimt.	Gjith.	Drejtorë	N.drejt.	Pedag.		
22	Rahovec	210	223	433	16	2	0	74	525
23	Skënderaj	208	295	503	19	2	0	86	610
24	Suharekë	262	353	615	22	1	1	75	714
25	Shtërpcë	13	13	26	1	0	1	7	35
26	Shtime	114	145	259	7	0	0	35	301
27	Viti	189	223	412	14	1	6	71	504
28	Vushtrri	247	324	571	20	1	0	81	673
29	Zubin Potok	4	6	10	1	0	0	2	13
	Gjithesej	6,153	8,131	14,284	478	30	34	2,245	17,071

Tablea 4.4.3. Raporti mësimdhënës-nxënës në arsimin fillor sipas komunave¹³

Nr.	Komuna	Nxënës	Mësimdhënës	Raporti mësimdhënës/nxënës
1	Deçan	7,232	369	20
2	Dragash	5,720	337	17
3	Ferizaj	17,941	835	21
4	F. Kosovë	3,736	218	17
5	Gilgoc	11,065	520	21
6	Gjakovë	17,633	818	22
7	Gjilan	16,019	753	21
8	Istog	6,573	322	20
9	Kaçanik	7,202	393	18
10	Kamenicë	5,769	276	21
11	Klinë	7,791	371	21
13	Lipjan	9,586	493	19
14	Malishevë	11,273	520	22
15	Mitrovicë	12,709	638	20
16	Novobërdë	335	28	12
17	Obiliq	2,973	170	17
18	Pejë	14,612	766	19
19	Podujevë	15,412	833	18
20	Prishtinë	29,508	1,422	21
21	Prizren	27,793	1,373	20
22	Rahovec	10,184	433	24
23	Skënderaj	10,264	503	20
24	Suharekë	12,236	615	20
25	Shtërpcë	443	26	17
26	Shtime	4,787	259	18
27	Viti	8,572	412	21
28	Vushtrri	12,028	571	21
29	Zubin Potok	189	10	19
	Gjithsej	289,585	14,284	20

Nga tabela 4.4.3 është evidente se raporti mesatar mësimdhënës/nxënës në shkollat kosovare është 20.

¹³ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

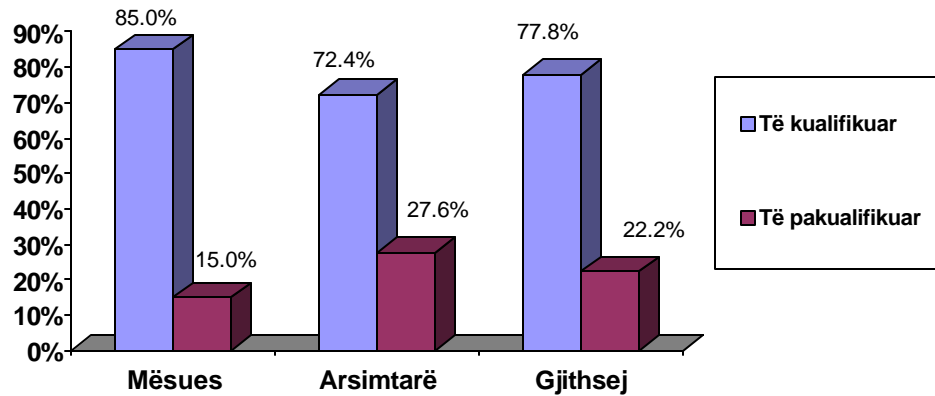
Tabela 4.4.4. Struktura kualifikuese e mësimeve në arsimin fillor¹⁴

Nr.	Komuna	Mësues			Arsimtarë			Gjithsej		
		Të kual.	Të pakual.	Gjithsej	Të kual.	Të pakual.	Gjithsej	Të kual.	Të pakual.	Gjithsej
1.	Deçan	147	8	155	185	29	214	332	37	369
2.	Dragash	132	61	193	107	37	144	239	98	337
3.	Ferizaj	338	18	356	357	122	479	695	140	835
4.	Fushë-Kosovë	78	8	86	99	33	132	177	41	218
5.	Gllgoc	162	59	221	165	134	299	327	193	520
6.	Gjakovë	314	25	339	397	82	479	711	107	818
7.	Gjilan	334	24	358	313	82	395	647	106	753
8.	Istog	137	15	152	141	29	170	278	44	322
9.	Kaçanik	112	70	182	105	106	211	217	176	393
10.	Kamenicë	113	14	127	111	38	149	224	52	276
11.	Klinë	129	33	162	135	74	209	264	107	371
13.	Lipjan	180	48	228	171	94	265	351	142	493
14.	Malishevë	159	83	242	147	131	278	306	214	520
15.	Mitrovicë	239	19	258	255	125	380	494	144	638
16.	Novobërdë	10	2	12	12	4	16	22	6	28
17.	Obiliq	55	6	61	76	33	109	131	39	170
18.	Pejë	316	16	332	370	64	434	686	80	766
19.	Podujevë	249	77	326	343	164	507	592	241	833
20.	Prishtinë	534	27	561	707	154	861	1241	181	1422
21.	Prizren	465	90	555	628	190	818	1093	280	1373
22.	Rahovec	169	41	210	143	80	223	312	121	433
23.	Skënderaj	176	32	208	194	101	295	370	133	503
24.	Suharekë	212	50	262	244	109	353	456	159	615
25.	Shtëpcë	8	5	13	8	5	13	16	10	26
26.	Shtime	83	31	114	81	64	145	164	95	259
27.	Viti	166	23	189	165	58	223	331	81	412
28.	Vushtrri	211	36	247	221	103	324	432	139	571
29.	Zubin Potok	3	1	4	3	3	6	6	4	10
	Gjithsej	5,231	922	6,153	5,883	2,248	8,131	11,114	3,170	14,284

Nga tabela 4.4.4 shihet se 77.8% të mësimeve kosovarë në arsimin fillor janë të kualifikuar, ndërsa 22.2% janë të pakualifikuar, që paraqet një përkeqësim në krahasim me vitin shkollor 1999/2000, kur 80.9% të mësimeve ishin të kualifikuar, kundrejt 19.1% të mësimeve të pakualifikuar.

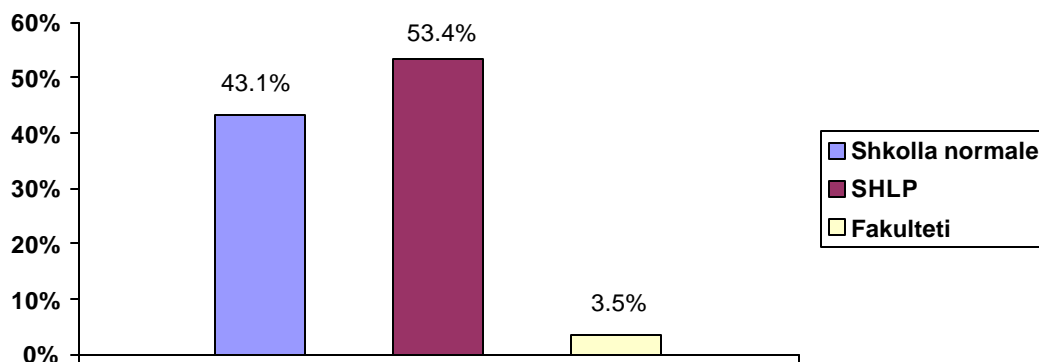
¹⁴ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Grafiku 4.4.1. Struktura kualifikuese e mësimeve në arsimin fillor¹⁵

Grafiku 4.4.2 dhe 4.4.3 japin informacion mbi përgatitjen shkollore të mësuesve të kualifikuar dhe të pakualifikuar në ciklin e ulët të arsimit fillor. Vërehet se 43.1% të mësuesve kanë të mbaruar shkollën normale, e cila nuk funksionon që nga vitit 1975.

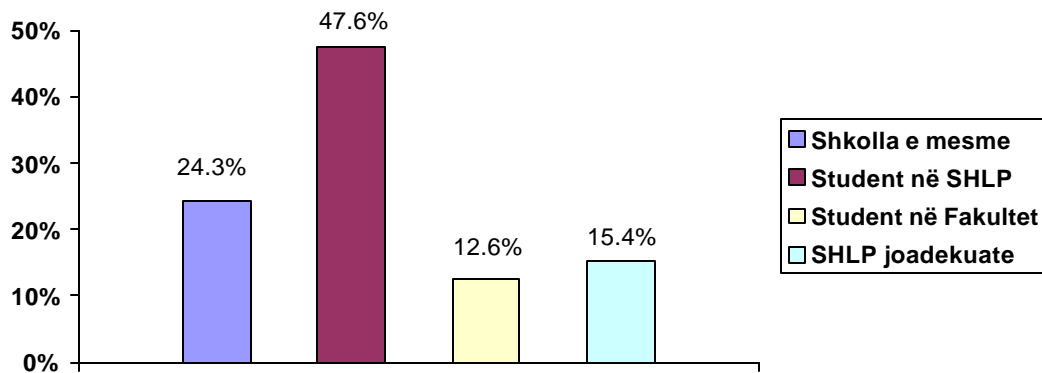
Grafiku 4.4.2. Përgatitja shkollore e mësuesve të kualifikuar në arsimin fillor¹⁶

¹⁵ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

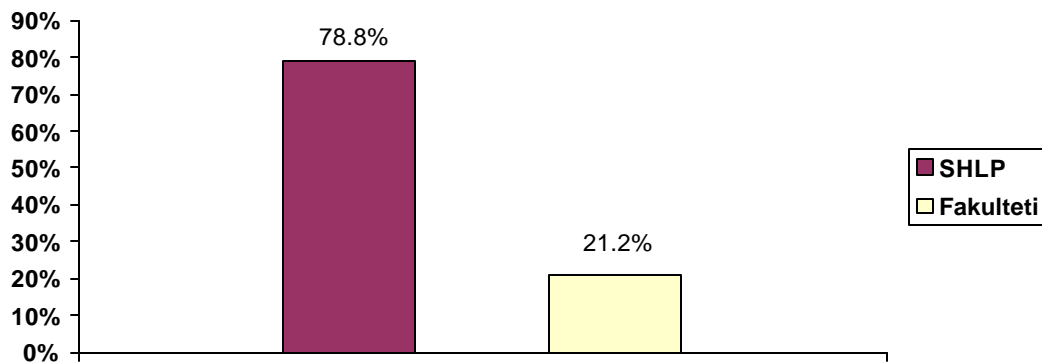
¹⁶ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Grafiku 4.4.3. Përgatitja shkollore e mësuesve të pakualifikuar në arsimin fillor¹⁷

Grafiku 4.4.4 dhe 4.4.5 japin informacion mbi përgatitjen shkollore të arsimtarëve të kualifikuar dhe të pakualifikuar në ciklin e lartë të arsimit fillor.

Grafiku 4.4.4. Përgatitja shkollore e arsimtarëve të kualifikuar në arsimin fillor¹⁸

¹⁷ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

¹⁸ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Grafiku 4.4.5.. Përgatitja shkollore e arsimtarëve të pakualifikuar në arsimin fillor¹⁹

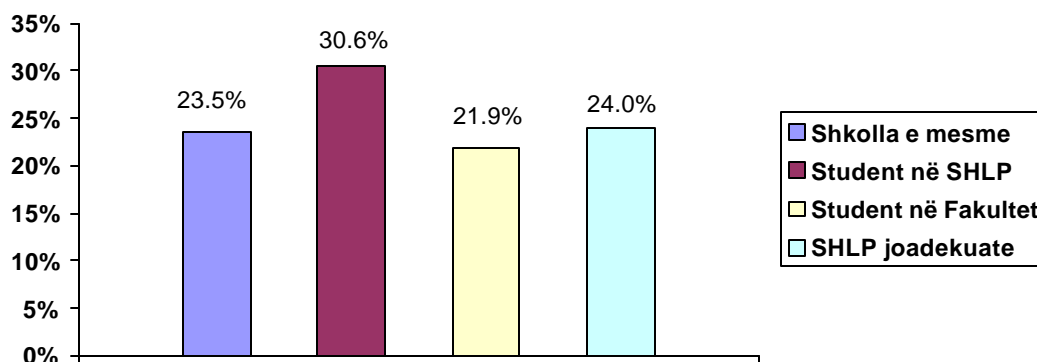

Tabela 4.4.5. Arsimtarët e pakualifikuar në arsimin fillor sipas lëndëve²⁰

Lënda	Të pakualifikuar
Kulturë muzikore	79.6%
Gjuhë e huaj	65.4%
Kulturë figurative	62.2%
Edukatë fizike	46.6%
Edukatë qytetare	46.0%
Matematikë	33.7%
Arsimi teknik	26.5%
Fizikë	26.3%
Biologji	21.5%
Histori	20.8%
Kimi	19.3%
Gjeografi	19.0%
Gjuhë shqipe dhe letërsi	16.7%

Nga tabela 4.4.5 shihet se përqindja e arsimtarëve të pakualifikuar në ciklin e lartë të arsimit fillor dallon dukshëm prej lëndë në lëndë. Në tabelën 4.4.6 është dhënë struktura kualifikuese e drejtorëve të shkollave fillore të Kosovës sipas komunave, prej të cilës shihet se 97.5% të drejtorëve kanë kualifikime të duhura.

Tabela 4.4.5. Struktura kualifikuese e drejtorëve në shkollat fillore të Kosovës²¹

Nr.	Komuna	Shk. e mesme	SHLP	Fakulteti	E panjohur	Gjithsej
1	Deçan	0	10	5		15
2	Dragash	0	8	4		12
3	Ferizaj	0	9	13		22
4	F. Kosovë	0	1	5		6
5	Glllogoc	0	13	8		21
6	Gjakovë	1	31	4		36
7	Gjilan	0	10	9		19

¹⁹ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

²⁰ Burim: Departamenti për Arsim dhe Shkencë

²¹ Mungojnë të dhënat për shkollat me mësim në gjuhën serbe

Nr.	Komuna	Shk. e mesme	SHLP	Fakulteti	E panjohur	Gjithsej
8	Istog	1	6	3		10
9	Kaçanik	1	9	2		12
10	Kamenicë	0	9	2	1	12
11	Klinë	0	10	4		14
13	Lipjan	0	6	9	2	17
14	Malisheva	0	13	6		19
15	Mitrovica	1	15	10		26
16	Novobërdë	0	2	0		2
17	Obiliqi	0	2	3		5
18	Peja	0	20	6	1	27
19	Podujeva	0	20	8	1	29
20	Prishtina	0	19	15		34
21	Prizreni	1	35	4		40
22	Rahoveci	0	14	2		16
23	Skënderaj	0	13	6		19
24	Suharekë	1	17	4		22
25	Shtërpce	0	0	1		1
26	Shtime	0	5	2		7
27	Viti	0	9	5		14
28	Vushtri	1	15	4		20
29	Zubin Potok	0	1	0		1
Gjithsej		7	322	144	5	478

Në vazhdim prezantojmë të dhëna që kanë të bëjnë me përvojën e punës të mësimit në arsimin fillor.

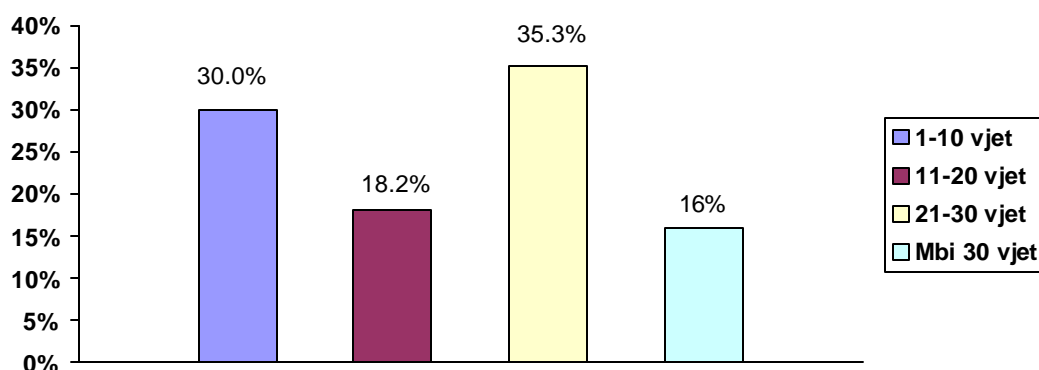
Tabela 4.4.6. Përvoja e punës e mësuesve në arsimin fillor sipas komunave²²

Nr.	Komuna	Gjithsej	1-10 vj.	11-20 vj.	21-30 vj.	Mbi 30 vj.	E panjohur
1	Deçan	155	49	17	52	37	0
2	Dragash	193	34	16	46	11	86
3	Ferizaj	356	68	48	183	57	0
4	F.Kosovë	86	18	15	39	14	0
5	Glllogoc	221	62	33	100	26	0
6	Gjakovë	339	99	57	112	71	0
7	Gjilan	358	121	77	104	56	0
8	Istog	152	45	24	42	41	0
9	Kaçanik	182	70	30	53	22	7
10	Kamenicë	127	53	26	33	15	0
11	Klinë	162	54	39	49	20	0
13	Lipjan	228	56	46	102	24	0
14	Malishevë	242	86	77	63	16	0
15	Mitrovicë	258	57	31	121	49	0
16	Novobërdë	12	2	3	6	1	0
17	Obiliq	61	10	9	27	15	0

²² Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Nr.	Komuna	Gjithsej	1-10 vj.	11-20 vj.	21-30 vj.	Mbi 30 vj.	E panjohur
18	Pejë	332	65	64	119	84	0
19	Podujevë	326	117	42	109	58	0
20	Prishtinë	561	139	87	233	102	0
21	Prizren	555	195	137	152	69	2
22	Rahovec	210	75	57	60	18	0
23	Skënderaj	208	55	44	70	39	0
24	Suharekë	262	95	52	97	18	0
25	Shtërpcë	13	4	3	5	1	0
26	Shtëme	114	33	22	34	25	0
27	Viti	189	52	40	62	35	0
28	Vushtrri	247	67	24	98	58	0
29	Zubin Potok	4	1	0	3	0	0
Gjithsej		6,153	1,782	1,120	2,174	982	95

Grafiku 4.4.6. Përvoja e punës e mësuesve në arsimin fillor²³

Nga tabela 4.4.6 dhe grafiku 4.4.6 shihet se 48.3% të mësuesve në ciklin e ulët të arsimit fillor kanë mbi 20 vjet përvojë pune, ndërsa vetëm 30% kanë më pak se 10 vjet përvojë pune.

Tabela 4.4.7. Përvoja e punës e arsimtarëve në arsimin fillor sipas komunave²⁴

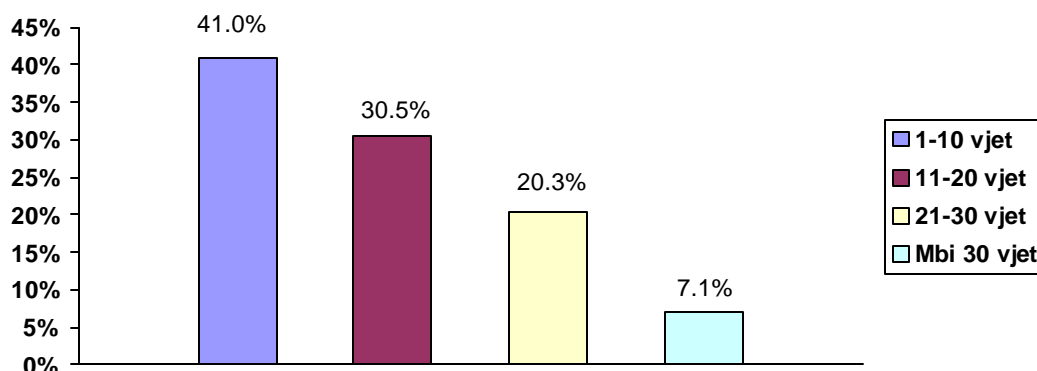
Nr.	Komuna	Gjithsej	1-10 vj.	11-20 vj.	21-30 vj.	Mbi 30 vj.	E panjohur
1	Deçan	214	100	40	51	23	0
2	Dragash	144	50	54	34	6	0
3	Ferizaj	479	179	185	88	27	0
4	F. Kosovë	132	70	40	13	9	0
5	Gillogoc	299	142	77	64	16	0
6	Gjakovë	479	159	155	120	45	0
7	Gjilan	395	157	124	76	38	0

²³ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

²⁴ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Nr.	Komuna	Gjithsej	1-10 vj.	11-20 vj.	21-30 vj.	Mbi 30 vj.	E panjohur
8	Istog	170	55	64	45	6	0
9	Kaçanik	211	107	61	23	11	9
10	Kamenicë	149	62	47	21	11	8
11	Klinë	209	88	69	44	8	0
13	Lipjan	265	105	104	48	8	0
14	Malishevë	278	115	115	47	1	0
15	Mitrovicë	380	181	97	79	23	0
16	Novobërdë	16	8	8	0	0	0
17	Obiliq	109	54	23	24	8	0
18	Pejë	434	131	131	110	62	0
19	Podujevë	507	218	149	95	14	31
20	Prishtinë	861	356	227	183	95	0
21	Prizren	818	302	242	170	78	26
22	Rahovec	223	105	68	40	10	0
23	Skënderaj	295	98	105	65	17	10
24	Suharekë	353	177	108	60	8	0
25	Shtërpcë	13	4	3	5	1	0
26	Shtëme	145	67	41	29	8	0
27	Viti	223	99	58	50	16	0
28	Vushtrri	324	142	81	69	32	0
29	Zubin Potok	6	3	3	0	0	0
Gjithsej		8,131	3,334	2,479	1,653	581	84

Grafiku 4.4.7. Përvoja e punës e arsimtarëve në arsimin fillor²⁵

Duke i krahasuar grafikët 4.4.6 dhe 4.4.7 vërehet se përtrirja e kuadrit mësimdhënës në ciklin e lartë të arsimit fillor ka arritur një progres më të madh nga ajo në ciklin e ulët. Tablea 4.4.8 dhe grafiku 4.4.8 përmbledhin rezultatet e dhëna në tabelat 4.4.6 dhe 4.4.7 dhe grafikët përkatës.

Tabela 4.4.8. Përvoja e punës e mësimdhënësve në arsimin fillor sipas komunave²⁶

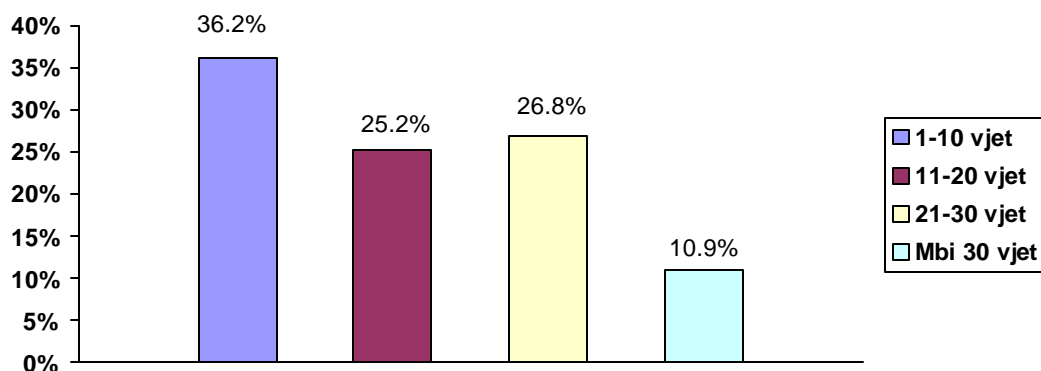
Nr.	Komuna	Gjithsej	1-10 vj.	11-20 vj.	21-30 vj.	Mbi 30 vj.	E panjohur
1	Deçan	369	149	57	103	60	0
2	Dragash	337	84	70	80	17	86
3	Ferizaj	835	247	233	271	84	0
4	F. Kosovë	218	88	55	52	23	0
5	Glllogoc	520	204	110	164	42	0
6	Gjakovë	818	258	212	232	116	0
7	Gjilan	753	278	201	180	94	0
8	Istog	322	100	88	87	47	0
9	Kaçanik	393	177	91	76	33	16
10	Kamenicë	276	115	73	54	26	8
11	Klinë	371	142	108	93	28	0
13	Lipjan	493	161	150	150	32	0
14	Malishevë	520	201	192	110	17	0
15	Mitrovicë	638	238	128	200	72	0
16	Novobërdë	28	10	11	6	1	0
17	Obiliq	170	64	32	51	23	0
18	Pejë	766	196	195	229	146	0
19	Podujevë	833	335	191	204	72	31
20	Prishtinë	1422	495	314	416	197	0
21	Prizreni	1373	497	379	322	147	28
22	Rahovec	433	180	125	100	28	0
23	Skënderaj	503	153	149	135	56	10
24	Suharekë	615	272	160	157	26	0

²⁵ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

²⁶ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Nr.	Komuna	Gjithsej	1-10 vj.	11-20 vj.	21-30 vj.	Mbi 30 vj.	E panjohur
25	Shtërpcë	26	8	6	10	2	0
26	Shtëme	259	100	63	63	33	0
27	Viti	412	151	98	112	51	0
28	Vushtrri	571	209	105	167	90	0
29	Zubin Potok	10	4	3	3	0	0
Gjithsej		14,284	5,116	3,599	3,827	1,563	179

Grafiku 4.4.7. Përvoja e punës e mësimeve në arsimin fillor²⁷

4.5. Lokali shkollor

Mbledhja e të dhënave për lokalitetin shkollor është zhvilluar me vështësi pak më të madhe se sa në rastin e nxënësve dhe mësimeve. Kështu, të dhëna të tilla nuk janë dhënë fare për katër komuna të Kosovës (Deçan, Leposaviq, Zveçan dhe Zubin Potok), si dhe për 11 shkolla të tjera nga Ferizaj, Kamenica, Lipjani, Mitrovica (3), Peja, Podujeva, Prishtina, Rahoveci dhe Vushtrria. Poashtu, të dhënat nuk ekzistojnë për shkollat ku mësimi zhvillohet në gjuhën serbe. Kështu, të dhënat ekzistojnë për 451 shkolla (nga gjithsej 478) me 273,572 nxënës (nga gjithsej 289,585) dhe ato janë prezantuar në tabelën 4.5.1.

Tabela 4.5.1. Lokali mësimor në shkollat fillore sipas komunave

Nr.	Komuna	Numri i mësonj.	Sipërf. (m ²)	Numri i nxënësve	m ² / mësonjtore	m ² / nxënës
2	Dragash	164	8,900	5,720	54.27	1.56
3	Ferizaj	345	16,022	17,449	46.44	0.92
4	F. Kosovë	112	5,289	3,736	47.22	1.42
5	Glllogoc	224	12,891	11,065	57.55	1.17
6	Gjakovë	382	20,585	17,633	53.89	1.17
7	Gjilan	275	13,226	16,019	48.10	0.83

²⁷ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Nr.	Komuna	Numri i mësonj.	Sipërf. (m ²)	Numri i nxënësve	m ² / mësonjtore	m ² / nxënës
8	Istog	181	8,389	6,573	46.35	1.28
9	Kaçanik	205	9,636	7,202	47.01	1.34
10	Kamenicë	147	6,636	4,558	45.15	1.46
11	Klinë	198	11,036	7,791	55.74	1.42
13	Lipjan	223	11,012	8,484	49.38	1.30
14	Malishevë	236	11,118	11,273	47.11	0.99
15	Mitrovicë	282	13,427	11,769	47.61	1.14
16	Novobërdë	6	276	335	46.00	0.82
17	Obiliq	90	4,076	2,973	45.29	1.37
18	Pejë	365	17,286	14,612	47.36	1.18
19	Podujevë	318	14,473	14,559	45.51	0.99
20	Prishtinë	518	25,314	27,506	48.87	0.92
21	Prizren	547	24,920	27,793	45.56	0.90
22	Rahovec	223	11,189	10,184	50.17	1.10
23	Skënderaj	213	11,179	10,264	52.48	1.09
24	Suharekë	277	13,887	12,236	50.13	1.13
25	Shtërpcë	25	1,313	443	52.52	2.96
26	Shtime	108	4,628	4,787	42.85	0.97
27	Viti	227	9,916	8,572	43.68	1.16
28	Vushtrri	234	11,845	10,036	50.62	1.18
Gjithsej		6,125	298,469	273,572	48.73	1.09

Nga tabela 4.5.1 vërejmë se hapësira mesatare e mësonjëtove për një nxënës është 1.09 m², gjë që është dukshëm nën standardin e përcaktuar prej 1.8 m²/nxënës. Ndërkaq, mungesa e hapësirës mësimore është veçanërisht e shprehur në zonat urbane.

Tabela 4.5.2. Kabinetet mësimore në shkollat fillore sipas komunave

Nr.	Komuna	Fizikë		Kimi		Biologji		BAT		Gjithsej		Nr. i nxënësve	m ² / nxënës
		Nr.	m ²	Nr.	m ²	Nr.	m ²	Nr.	m ²	Nr.	m ²		
2	Dragash	4	70	1	20	0	0	3	140	8	230	5,720	0.04
3	Ferizaj	3	166	2	73	3	127	4	164	12	531	17,449	0.03
4	F. Kosovë	3	89	4	106	5	207	6	285	18	688	3,736	0.18
5	Glllogoc	8	338	8	302	7	249	9	398	32	1,287	11,065	0.12
6	Gjakovë	5	294	5	216	9	424	6	399	25	1,332	17,633	0.08
7	Gjilan	3	211	3	140	2	78	6	319	14	747	16,019	0.05
8	Istog	3	150	3	150	4	210	6	161	16	669	6,573	0.10
9	Kaçanik	0	0	1	72	1	72	2	126	4	270	7,202	0.04
10	Kamenicë	1	48	1	48	2	47	3	207	7	350	4,558	0.08
11	Klinë	3	58	3	90	5	156	6	129	17	433	7,791	0.06
13	Lipjan	2	104	0	0	1	63	1	2	4	169	8,484	0.02
14	Malishevë	4	53	3	56	3	45	3	42	13	195	11,273	0.02
15	Mitrovicë	5	248	3	154	4	168	6	457	18	1,026	11,769	0.09
16	Novobërdë	0	0	0	0	1	30	0	0	1	30	335	0.09
17	Obiliq	1	100	1	55	1	55	1	55	4	265	2,973	0.09
18	Pejë	8	332	32	215	7	306	5	311	52	1,164	14,612	0.08
19	Podujevë	3	74	1	20	1	20	1	72	6	186	14,559	0.01
20	Prishtinë	12	570	8	280	15	705	14	745	49	2,301	27,506	0.08
21	Prizren	7	256	5	186	4	147	9	456	25	1,044	27,793	0.04
22	Rahovec	3	108	2	72	2	31	3	86	10	298	10,184	0.03

Nr.	Komuna	Fizikë		Kimi		Biologji		BAT		Gjithsej		Nr. i nxënësve	m ² /nxënës
		Nr.	m ²	Nr.	m ²	Nr.	m ²	Nr.	m ²	Nr.	m ²		
23	Skënderaj	4	151	3	95	5	181	6	335	18	763	10,264	0.07
24	Suharekë	8	112	4	57	2	162	1	12	15	343	12,236	0.03
25	Shtërpcë	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	443	0.00
26	Shtime	3	88	2	29	1	16	1	16	7	149	4,787	0.03
27	Viti	3	96	1	13	2	112	3	110	9	330	8,572	0.04
28	Vushtri	2	30	2	25	1	9	1	56	6	121	10,036	0.01
Gjithsej		98	3,745	98	2,475	88	3,620	106	5,081	390	14,921	273,572	0.05

Tabela 4.5.2 pasqyron besnikërisht situatën tejet të pavolitshme të lokalit kabinetik në arsimin fillor. Perkundër faktit se, me standarde parashihen 2 m² të lokalit kabinetik për një nxënës, kjo hapësirë është mesatarisht 40 herë më e vogël – 0.05 m²/nxënës.

Në shkollat fillore të Kosovës ndodhen edhe 100 salla të edukatës fizike me 19,733 m² të hapësirës, ndërsa 11,385 m² shfrytëzohen për biblioteka shkollore.

5. ARSIMI I MESËM

5.1. Vërejtje të përgjithshme

Arsimi i mesëm në Kosovë realizohet në tri tipe të institucioneve:

- Shkollat e mesme të përgjithshme (gjimnazet) – ISCED 3A,
- Shkollat e mesme profesionale –ISCED 3B, 3C,
- Shkollat e mesme artistike – ISCED 3B.

Përveç tyre, ekzistojnë edhe shkollat e mesme për nxënës me pengesa në zhvillim (shkollat speciale) dhe shkolla të mesme fetare.

Ekzistojnë katër tipe të gjimnazeve në Kosovë: gjimnazi i përgjithshme, gjimnazi dydegësh (shoqëror-gjuhësor ose matematik-natyror), gjimnazi filologjik dhe gjimnazi pedagogjik. Ndërkaq, në shkollat profesionale të Kosovës ekzistojnë 13 lëmenjë të punës, të cilat ndahen në grupe, grupet në profile arsimore, ndërsa profilet arsimore në profesione.

5.2. Rrjeti i shkollave të mesme

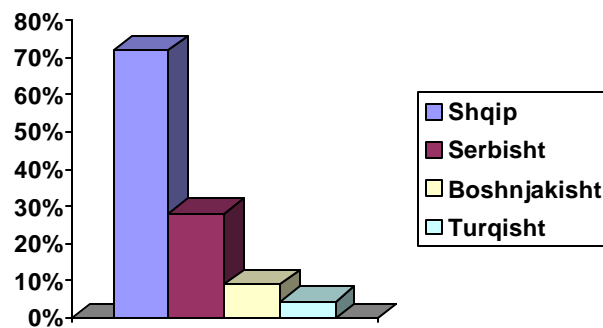
Rrjetin e shkollave të mesme në Kosovë e përcakton Departamenti për Arsim dhe Shkencë, në bazë të nevojës dhe mundësisë në mjedisin e caktuar. Mësimi në shkollat e mesme zhvillohet në gjuhën shqipe, serbe, boshnjake dhe turke.

Tabela 5.2.1. Harta e shkollave të mesme në Kosovë

Nr.	Komuna	Një gjuhë mësimore					Më shumë gjuhë mësimore				TOTALI
		Shqip	Serbisht	Boshnj.	Turqisht	Gjithsëj	SH-B-T	SH-B	SH-T	Gjithsëj	
1.	Deçan	3	0	0	0	3	0	0	0	0	3
2.	Dragash	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
3.	Ferizaj	6	0	0	0	6	0	0	0	0	6
4.	Fushë-Kosovë	3	0	0	0	3	0	0	0	0	3
5.	Gillogoc	2	0	0	0	2	0	0	0	0	2
6.	Gjakovë	4	0	0	0	4	0	0	0	0	4
7.	Gjilan	6	4	0	0	10	0	0	0	0	10
8.	Istog	2	0	0	0	2	0	0	0	0	2
9.	Kaçanik	2	0	0	0	2	0	0	0	0	2
10.	Kamenicë	2	4	0	0	6	0	0	0	0	6
11.	Klinë	2	0	0	0	2	0	0	0	0	2
12.	Leposaviq	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
13.	Lipjan	1	1	0	0	2	0	0	0	0	2
14.	Malishevë	2	0	0	0	2	0	0	0	0	2
15.	Mitrovicë	4	6	0	0	10	0	1	0	1	11
16.	Novobërdë	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
17.	Obiliq	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1
18.	Pejë	3	1	0	0	4	0	3	0	3	7
19.	Podujevë	3	0	0	0	3	0	0	0	0	3
20.	Prishtinë	11	6	0	0	17	0	0	1	1	18
21.	Prizren	2	0	0	0	2	4	1	0	5	7
22.	Rahovec	1	1	0	0	2	0	0	0	0	2

23.	Skënderaj	2	1	0	0	3	0	0	0	0	3
24.	Suharekë	2	0	0	0	2	0	0	0	0	2
25.	Shtërpçë	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
26.	Shtime	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1
27.	Viti	1	1	0	0	2	0	0	0	0	2
28.	Vushtri	2	1	0	0	3	0	0	0	0	3
29.	Zubin Potok	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
30.	Zveçan	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1
	Gjithsej	68	31	0	0	99	4	6	1	11	110

Grafiku 5.2.1. Numri i shkollave të mesme sipas gjuhëve mësimore në Kosovë

Nga shkollat e mesme në tabelën 5.2.1 dhe grafikun 5.2.1, 5 janë speciale (2 në Mitrovicë, 1 në Pejë dhe 2 në Prizren), ndërsa një në Prishtinë është shkollë fetare.

Me qëllim të plotësimit të nevojave të popullatës së Kosovës për arsimim të mesëm, një numër i konsiderueshëm i shkollave të mesme kanë paralele të ndara në zona rurale, por edhe në komuna të tjera, ku një profil i tillë arsimor nuk ekziston. Tabela 5.2.2 jep një pasqyrë të paraleleve në shkollat e mesme të Kosovës.

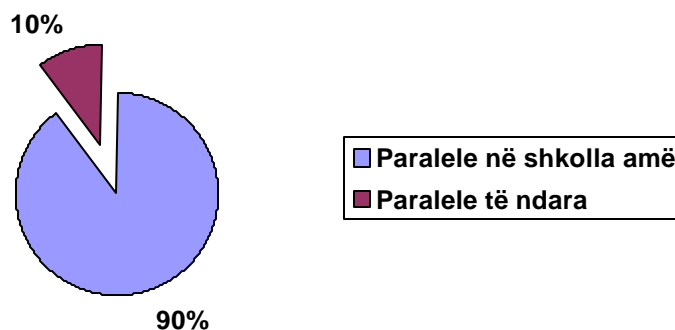
Tabela 5.2.2. Numri i paraleleve në shkollat e mesme sipas komunave²⁹

Nr.	Komuna	Shkolla amë	Gjithsej paralele	Paralele të ndara
1.	Deçan	3	78	10
2.	Dragashi	1	42	6
3.	Ferrizaj	6	192	16
4.	Fushë-Kosovë	3	38	26
5.	Glllogoc	2	94	20
6.	Gjakovë	4	139	9
7.	Gjilan	6	171	17
8.	Istog	2	62	10
9.	Kaçanik	2	53	
10.	Kamenicë	2	53	16
11.	Klinë	2	63	
13.	Lipjan	1	88	22
14.	Malishevë	2	58	
15.	Mitrovicë	5	158	8
17.	Obiliq	1	30	

²⁹ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

18.	Pejë	6	201	10
19.	Podujevë	3	132	8
20.	Prishtinë	12	413	8
21.	Prizren	7	229	33
22.	Rahovec	1	57	27
23.	Skënderaj	2	91	12
24.	Suharekë	2	89	
26.	Shitë	1	40	
27.	Viti	1	73	21
28.	Vushtri	2	104	
	Gjithsej	79	2748	279

Grafiku 5.2.2. Raporti në mes të paraleleve në shkollat amë dhe paraleleve të ndara

5.3. Nxënësit në arsimin e mesëm

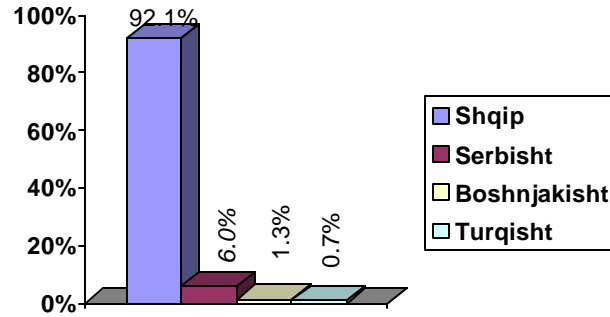
Numri i nxënësve në arsimin e mesëm në vitin shkollor 2000/01 është shtuar për 10%, gjë që është rezultat i realitetit të ri të krijuar në Kosovë, përfshirë përmirësimin e infrastrukturës shkollore dhe kthimin e një numri të konsiderueshëm të të rinjve nga bota e jashtme. Megjithatë, përfshirja e popullatës në shkollimin e mesëm ende mbetet më e ulëta në Evropë.

Sipas të dhënave të DASH për vitin shkollor 2000/01 mësimet në shkollimin e mesëm i vijojnë 90,077 nxënës.

Tabela 5.3.1. Nxënësit në arsimin e mesëm sipas gjuhëve mësimore

Mësimi në gjuhën shqipe	82,919
Mësimi në gjuhën serbe	5,379
Mësimi në gjuhën boshnjake	1,148
Mësimi në gjuhën turke	631
Gjithsej	90,077

Grafiku 5.3.1. Nxënësit në arsimin e mesëm sipas gjuhëve mësimore

Nga tabela 5.3.2 dhe grafiku 5.3.2 shihen trendet e numrit të nxënësve në arsimin e mesëm sipas gjuhëve mësimore. Vërehet se në krahasim me vitin shkollor 1999/00, në vitin shkollor 2000/01 kemi një interesim të shtuar të të rinjve për arsimin e mesëm.

Tabela 5.3.2. Nxënësit në arsimin e mesëm sipas viteve dhe gjuhëve mësimore

Viti shkollor	Numri i nxënësve sipas gjuhëve mësimore				
	Shqip	Serbisht	Boshnj.	Turqisht	Gjithsej
1971/72	27,713	15,649		648	44,040
1979/80	61,854	19,610		532	81,996
1989/90	67,085	15,067		505	82,657
1995/96	56,187	13,614		354	70,155
1999/00	73,961	5,452	744	504	80,661
2000/00	82,919	5,379	1,148	631	90,077

Grafiku 5.3.2. Nxënësit në arsimin e mesëm sipas viteve dhe gjuhës mësimore

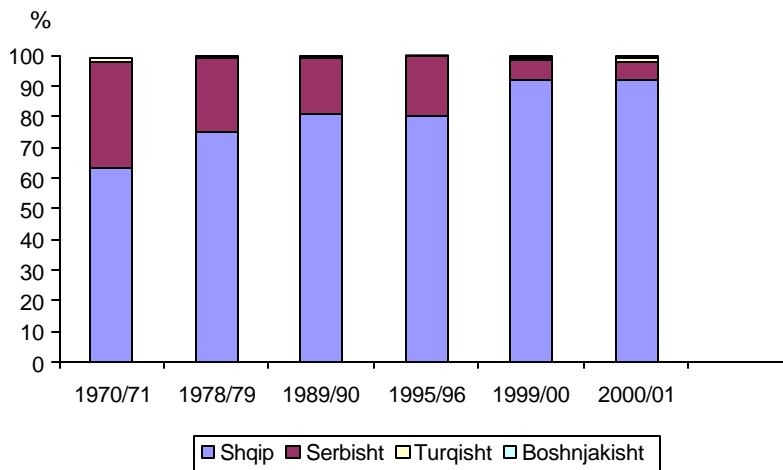
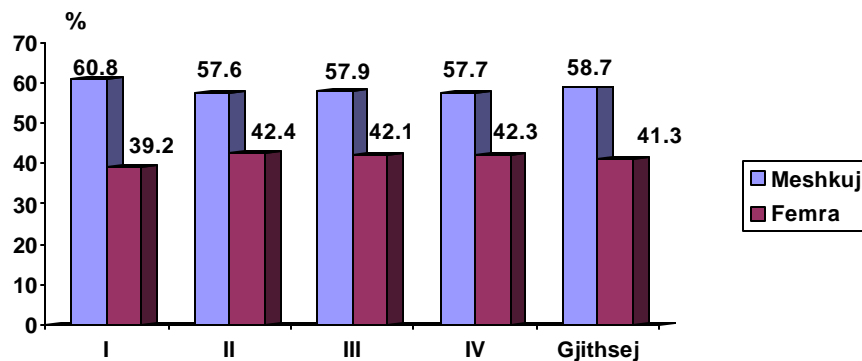

Tabela 5.3.3. Nxënësit në arsimin e mesëm sipas komunave dhe gjinisë³⁰

KOMUNA	KLASËT - NUMRI I NXËNËSVE SIPAS GJINISË												Gjithsej		
	I			II			III			IV			M	F	Gj
	M	F	Gj	M	F	Gj	M	F	Gj	M	F	Gj			
Deçan	513	213	726	409	167	576	267	102	369	291	66	357	1480	548	2028
Dragash	197	57	254	165	48	213	145	48	193	110	45	155	617	198	815
Ferizaj	1003	903	1906	982	882	1864	859	776	1635	557	530	1087	3401	3091	6492
Fushë-Kosovë	207	197	404	114	108	222	96	118	214	68	82	150	485	505	990
Glllogoc	628	451	1079	542	428	970	457	317	774	343	157	500	1970	1353	3323
Gjakovë	862	540	1402	797	558	1355	547	404	951	518	332	850	2724	1834	4558
Gjilan	943	736	1679	708	717	1425	544	582	1126	524	473	997	2719	2508	5227
Istog	354	192	546	286	197	483	235	114	349	166	118	284	1041	621	1662
Kaçanik	393	189	582	252	195	447	253	96	349	147	80	227	1045	560	1605
Kamenicë	278	172	450	239	148	387	204	107	311	171	174	267	892	523	1415
Klinë	479	210	689	323	183	506	236	123	359	169	90	259	1207	606	1813
Lipjan	524	350	874	361	282	643	352	229	581	249	169	418	1486	1030	2516
Malishevë	444	242	686	256	181	437	272	135	407	212	97	309	1184	655	1839
Mitrovicë	839	521	1360	709	583	1292	536	531	1067	470	374	844	2554	2009	4563
Obiliq	170	61	231	113	59	172	109	41	150	82	51	133	474	212	686
Pejë	1012	658	1670	1218	736	1954	634	483	1117	509	417	926	3373	2294	5667
Podujevë	832	524	1356	677	452	1129	593	264	857	441	161	602	2543	1401	3944
Prishtinë	2091	1762	3853	1788	1788	3576	1481	1676	3157	1147	1412	2559	6507	6638	13145
Prizren	1446	834	2280	1016	722	1738	821	549	1370	562	423	985	3845	2528	6373
Rahovec	366	212	578	293	195	488	207	85	292	187	80	267	1053	572	1625
Skënderaj	781	257	1038	711	205	916	364	215	579	429	207	636	2285	884	3169
Suharekë	647	345	992	528	317	845	378	191	569	225	123	348	1778	976	2754
Shtime	200	130	330	187	159	346	169	149	318	118	97	215	674	535	1209
Viti	420	280	700	366	308	674	300	143	443	234	133	367	1320	864	2184
Vushtri	673	457	1130	571	397	968	496	211	707	292	220	512	2032	1285	3317
Gjithsej	16,302	10,493	26,795	13,611	10,015	23,626	10,555	7,689	18,244	8,221	6,111	14,254	48,689	34,230	82,919

Grafiku 5.3.3. Raporti gjinor në shkollat e mesme sipas klasave³¹

³⁰ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

³¹ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Nga tabela 5.3.3 dhe grafiku 5.3.3 shihet se përfshirja e të dy gjinive në shkollimin e mesëm nuk i përgjigjet strukturës demografike të popullatës, siç është rasti në arsimin fillor.

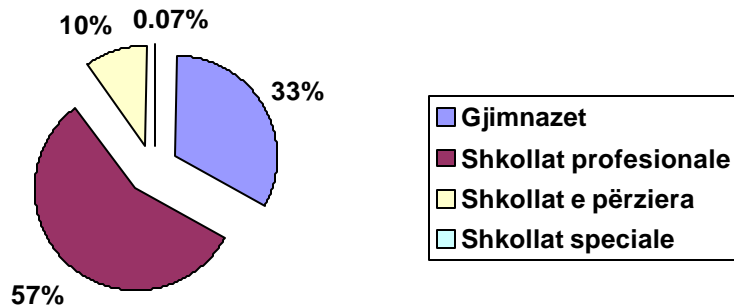
Raporti në mes të numrit të nxënësve në shkollat e përgjithshme dhe shkollat profesionale-artistike ka qenë gjithnjë një tregues i shkallës së orientimit të sistemit shkollor për aftësimin e të rinjve për ushtrimin e ndonjë profesioni. Në vitet e tetëdhjeta, ky raport ka qenë 70:30% në favor të shkollave profesionale. Ndërkaq, për shkak të situatës së krijuar në vitet e nëntëdhjeta me mosfunksionimin e ekonomisë dhe mungesën e kushteve elementare për arsimim profesional, ky raport është përkeqësuar dukshëm, ndërsa në fund të shekullit të XX është stabilizuar në 60:40% në favor të shkollave profesionale. Një produkt tjetër i rrethanave të krijuara janë shkollat e përziera, të cilat kanë edhe paralele të arsimit të përgjithshëm (gjimnazeve), por edhe paralele të arsimit profesional. Tabela 5.3.4 dhe grafiku 5.3.4 japin të dhëna mbi numrin e nxënësve në shkollat e mesme të Kosovës sipas tipit të shkollës.

Tabela 5.3.4. Nxënësit në arsimin e mesëm sipas tipit të shkollës³²

Komuna	Gjimnaze	Shkolla profesionale	Shk. të përziera	Shk. speciale	Gjithsej
Deçan	1402	626			2028
Dragash			815		815
Ferizaj	1962	4530			6492
Fushë-Kosovë	352	638			990
Glllogoc	1733	1590			3323
Gjakovë	1413	3145			4558
Gjilan	1576	3651			5227
Istog	781	881			1662
Kaçanik	1280	325			1605
Kamenicë	787	628			1415
Klinë	1041	772			1813
Lipjan			2516		2516
Malishevë	1267	572			1839
Mitrovicë	1368	3189		6	4563
Obiliq	-	686			686
Pejë	2188	3472		7	5667
Podujevë	1331	2613			3944
Prishtinë	3311	9834			13145
Prizren	1947	4385		41	6373
Rahovec			1625		1625
Skënderaj	1016	2153			3169
Suharekë	1159	1595			2754
Shtime			1209		1209
Viti			2184		2184
Vushtrri	1216	2101			3317
Gjithsej	27,130	47,386	8,349	54	82,919

³² Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Grafiku 5.3.4. Nxënësit në arsimin e mesëm sipas tipit të shkollës³³

5.4. Personeli mësimor-edukativ në arsimin e mesëm

Personelin mësimor-edukativ në shkollat e mesme e përbëjnë mësimdhënësit, drejtorët, ndihmës-drejtorët dhe pedagogët, kurse personeli tjetër konsiderohet personel teknik. Mësimdhënësit në arsimin e mesëm ndahen në mësimdhënës të lëndëve të përgjithshme (të cilët dominojnë në shkollat e arsimit të përgjithshëm-gjinnaze) dhe mësimdhënës të lëndëve profesionale. Të shumtën e rasteve, mësimdhënësit e lëndëve profesionale nuk kanë përgatitje adekuate pedagogjike.

Tabela 5.4.1. Përgatitja shkollore e kërkuar prej personelit mësimor-edukativ

Detyrat e punës	Kualifikimi	Përshkrimi
Mësimdhënës	Kualifikimi superior	Fakulteti i profilit arsimor ose i profilit tjetër profesional
Drejtor Ndihmës-drejtor	Kualifikimi superior	Fakulteti i profilit arsimor (në gjinnaze) ose i profilit tjetër (në shkollat profesionale)
Pedagogu	Kualifikimi superior	Fakulteti i specializuar për pedagogji

Tabela 5.4.2 tregon se në shkollat e mesme të Kosovës me mësim në gjuhën shqipe, boshnjake dhe turke punojnë 5,074 punëtorë, prej të cilëve 4,411 janë mësimdhënës.

Tabela 5.4.2. Personeli mësimor-edukativ dhe teknik në arsimin e mesëm sipas komunave³⁴

Komuna	Mësimdh.	Personel tjetër mësimor-edukativ				Personel teknik	Gjithsej
		Drejtorë	N.drejt.	Pedag.	Gjith.		
Deçan	120	3	-	1	4	17	141
Dragash	69	1	-	-	1	3	73
Ferizaj	282	5	1	-	6	32	320
Fushë-Kosovë	67	3	-	-	3	10	80
Glllogoc	150	2	-	-	2	14	166
Gjakovë	211	4	3	1	8	19	238
Gjilan	301	6	1	-	7	30	338
Istog	99	2	-	-	2	13	114
Kaçanik	81	2	1	1	4	15	100
Kamenicë	96	2	-	-	2	12	110
Klinë	96	2	-	-	2	13	111

³³ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

³⁴ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe, si dhe të dhënat për shkollat speciale

Lipjan	144	1	-	1	2	11	157
Malishevë	87	1	-	-	1	5	93
Mitrovicë	216	4	-	1	5	19	240
Obiliq	56	1	1	-	2	2	60
Pejë	324	5	-	1	6	59	389
Podujevë	223	3	1	3	7	26	256
Prishtinë	676	12	-	6	18	135	829
Prizren	377	4	2	2	8	42	427
Rahovec	91	1	1	-	2	8	101
Skënderaj	145	2	-	1	3	17	165
Suharekë	143	2	1	2	5	17	165
Shtime	68	1	-	-	1	7	76
Viti	113	1	1	1	3	14	130
Vushtrri	176	2	2	-	4	15	195
Gjithsej	4,411	72	15	21	108	555	5,074

Raporti mësimdhënës-nxënës në shkollat e mesme të Kosovës është 1:19. Tabela 5.4.2 jep të dhëna më të hollësishme për këtë raport sipas komunave.

Tabela 5.4.2. Raporti mësimdhënës/nxënës në arsimin e mesëm sipas komunave³⁵

Komuna	Nxënës	Mësimdhënës	Raporti mësimdh./nxënës
Deçan	2028	120	17
Dragash	815	69	12
Ferizaj	6492	282	23
Fushë-Kosovë	990	67	15
Glllogoc	3323	150	22
Gjakovë	4558	211	22
Gjilan	5227	301	17
Istog	1662	99	17
Kaçanik	1605	81	19
Kamenicë	1415	96	15
Klinë	1813	96	19
Lipjan	2516	144	17
Malishevë	1839	87	21
Mitrovicë	4563	216	21
Obiliq	686	56	12
Pejë	5667	324	17
Podujevë	3944	223	18
Prishtinë	13145	676	19
Prizren	6373	377	17
Rahovec	1625	91	18
Skënderaj	3169	145	22
Suharekë	2754	143	19
Shtime	1209	68	18
Viti	2184	113	19
Vushtrri	3317	176	19
Gjithsej	82,919	4,411	19

³⁵ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

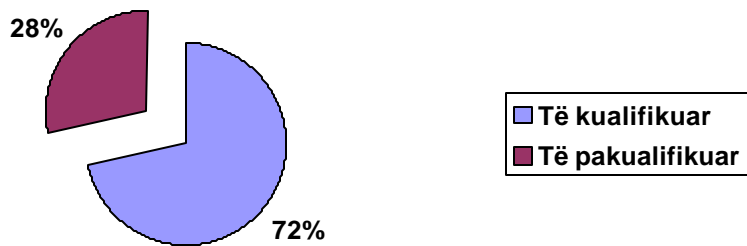
Viteve të fundit, struktura kualifikuese e mësimdhënësve në shkollat e mesme është në përmirësim e sipër. Në vitin shkollor 2000/01, 28.1% të mësimdhënësve në shkollat e mesme ishin të pakualifikuar.

Tabela 5.4.3. Struktura kualifikuese e mësimdhënësve në arsimin e mesëm³⁶

Komuna	Të kualifikuar			Të pakualifikuar				Gjithsej
	Magjistr.	Fak.	Gjiths.	SHLP	Student	Fakult. joadek	Gjiths.	
Deçan	1	92	93	11	10	6	27	120
Dragash	2	49	51	8	4	6	18	69
Ferizaj	3	187	190	47	27	18	92	282
Fushë-Kosovë	1	44	45	4	14	4	22	67
Glllogoc		98	98	39	3	10	52	150
Gjakovë	1	169	170	26	5	10	41	211
Gjilan	5	250	255	13	27	6	46	301
Istog		60	60	23	11	5	39	99
Kaçanik		44	44	15	17	5	37	81
Kamenicë	1	72	73	10	8	5	23	96
Klinë	1	70	71	16	6	3	25	96
Lipjan		90	90	23	9	22	54	144
Malishevë		57	57	23	2	5	30	87
Mitrovicë		155	155	31	15	15	61	216
Obiliq		28	28	17	11	0	28	56
Pejë	2	253	255	49	15	5	69	324
Podujevë	1	143	144	60	11	8	79	223
Prishtinë	3	559	562	55	51	8	114	676
Prizren	7	278	285	63	15	14	92	377
Rahovec		58	58	9	14	10	33	91
Skënderaj	2	81	83	34	10	18	62	145
Suharekë	2	88	90	33	9	11	53	143
Shtime		39	39	9	15	5	29	68
Viti		67	67	35	3	8	46	113
Vushtrri		107	107	40	20	9	69	176
Gjithsej	32	3,138	3,170	693	332	216	1,241	4,411

³⁶ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Grafiku 5.4.3. Struktura kualifikuese e mësimeve në arsimin e mesëm³⁷

Grafiku 5.4.4. Përgatitja shkollore e mësimeve të pakualifikuar në arsimin e mesëm³⁸

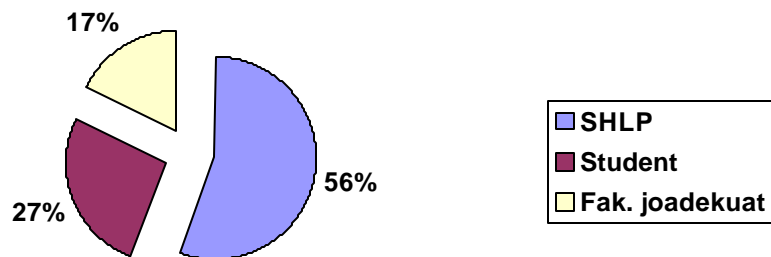

Tabela 5.4.4. Përvoja e punës e mësimeve në arsimin e mesëm sipas komunave³⁹

Nr.	Komuna	Gjithsej	1-10 vj.	11-20 vj.	21-30 vj.	Mbi 30 vj.	E panjohur
1	Deçan	120	45	30	33	10	2
2	Dragash	69	29	15	17	8	
3	Ferizaj	282	137	85	38	22	
4	F. Kosovë	67	43	13	9	2	
5	Glllogoc	150	91	31	22	6	
6	Gjakovë	211	70	58	59	22	2
7	Gjilan	301	110	62	50	22	57
8	Istog	99	32	34	22	10	1
9	Kaçanik	81	44	19	12	6	
10	Kamenicë	96	62	21	12	1	
11	Klinë	96	34	33	18	11	

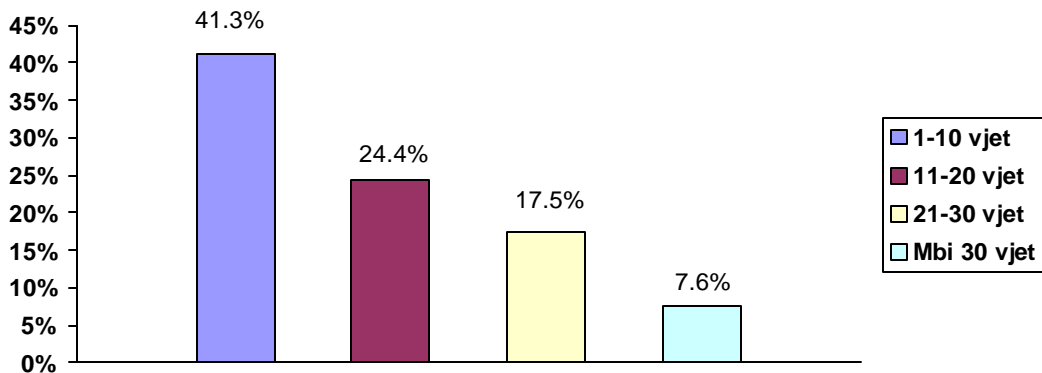
³⁷ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

³⁸ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

³⁹ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Nr.	Komuna	Gjithsej	1-10 vj.	11-20 vj.	21-30 vj.	Mbi 30 vj.	E panjohur
13	Lipjan	144	82	37	20	5	
14	Malishevë	87	36	39	10	2	
15	Mitrovicë	216	93	60	45	18	
17	Obiliq	56	29	13	8	6	
18	Pejë	324	122	97	75	30	
19	Podujevë	223	106	47	56	14	
20	Prishtinë	676	145	95	93	37	306
21	Prizren	377	117	113	70	33	44
22	Rahovec	91	53	21	15	2	
23	Skënderaj	145	67	41	27	10	
24	Suharekë	143	85	37	19	2	
26	Shtime	68	46	12	6	4	
27	Viti	113	53	36	18	6	
28	Vushtrri	176	99	35	25	17	
Gjithsej		4,411	1,821	1,075	770	336	432

Grafiku 5.4.5. Përvoja e punës e mësimitdhënësve në arsimin e mesëm⁴⁰

Nga tabela 5.4.4 dhe grafiku 5.4.5 shihet se vetëm 25.1% të mësimitdhënësve në arsimin e mesëm kanë mbi 20 vjet përvojë pune, ndërkohë që 41.3% kanë më pak se 10 vjet përvojë pune.

5.5. Lokali shkollor

Tabela 5.5.1. Lokali mësimor në shkolla të mesme sipas komunave

Nr.	Komuna	Numri i mësonj.	Sipërf. (m ²)	Numri i nxënësve	m ² / mësonjtore	m ² / nxënës
1	Deçani	39	2341	2028	60.03	0.87
2	Dragash	26	1194.4	815	45.94	0.68
3	Ferizaj	97	5569	6492	57.41	1.17
4	F. Kosovë	15	778	990	51.87	1.27
5	Glllogoc	47	2694	3323	57.32	1.23
6	Gjakovë	78	4448	4558	57.03	1.02
7	Gjilan	75	2726.69	5227	36.36	1.92

⁴⁰ Mungojnë të dhënat për mësimin në gjuhën serbe

Nr.	Komuna	Numri i mësonj.	Sipërf. (m ²)	Numri i nxënësve	m ² / mësonjtore	m ² / nxënës
8	Istog	56	2374.02	1662	42.39	0.70
9	Kaçanik	33	1692	1605	51.27	0.95
10	Kamenicë	29	1796	1415	61.93	0.79
11	Klinë	32	1455.86	1813	45.50	1.25
13	Lipjan	45	2244	2516	49.87	1.12
14	Malishevë	20	1110	1839	55.50	1.66
15	Mitrovicë	50	3160	4563	63.20	1.44
17	Obiliq	15	437.8	686	29.19	1.57
18	Pejë	137	6718	5667	49.04	0.84
19	Podujevë	66	2450.8	3944	37.13	1.61
20	Prishtinë	277	12690	13145	45.81	1.04
21	Prizren	151	6986.66	6373	46.27	0.91
22	Rahovec	39	1839	1625	47.15	0.88
23	Skënderaj	55	2902	3169	52.76	1.09
24	Suharekë	42	3527	2754	83.98	0.78
26	Shtime	20	1080	1209	54.00	1.12
27	Viti	50	3200	2184	64.00	0.68
28	Vushtri	46	3405	3317	74.02	0.97
Gjithsej		1,540	78,819.23	82,919	51.18	1.05

Nga tabela 5.5.1 vërejmë se hapësira mesatare e mësonjësve për një nxënës është 1.05 m², gjë që është nën standardin e përcaktuar prej 1.8 m²/nxënës.

Tabela 4.5.2. Kabinetet mësimore në shkolla të mesme sipas komunave

Nr.	Komuna	Fizikë		Kimi		Biologji		BAT		Gjithsej		Nr. i nxënësve	m ² / nxënës
		Nr.	m ²	Nr.	m ²	Nr.	m ²	Nr.	m ²	Nr.	m ²		
1	Deçan	2	144	1	60	2	150	2	276	7	631	2028	0.31
2	Dragash	1	63	1	63	1	63	1	63	4	253	815	0.31
3	Ferizaj	1	46	2	92	1	46	2	102	6	286	6492	0.04
4	F. Kosovë	1	35	0	0	0	0	0	0	1	35	990	0.04
5	Glllogoc	1	56	0	0	1	96	3	144	5	296	3323	0.09
6	Gjakovë	2	115	3	255	1	55	3	227	9	652	4558	0.14
7	Gjilan	3	171	3	149	2	325	1	26	9	670	5227	0.13
8	Istog	3	90	2	126	2	34	0	0	7	250	1662	0.15
9	Kaçanik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1605	0.00
10	Kamenicë	1	62	3	186	1	62	3	122	8	432	1415	0.31
11	Klinë	0	0	1	64	0	0	2	127	3	191	1813	0.11
13	Lipjan	1	58	1	58	1	58	1	58	4	230	2516	0.09
14	Malishevë	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1839	0.00
15	Mitrovicë	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4563	0.00
17	Obiliq	0	0	1	27	0	0	1	41	2	68	686	0.10
18	Pejë	2	102	2	73	4	202	3	150	11	527	5667	0.09
19	Podujevë	1	56	0	0	1	58	1	30	3	144	3944	0.04
20	Prishtinë	4	229	5	384	6	468	5	544	20	1625	13145	0.12
21	Prizren	3	99	5	310	3	87	6	213	17	710	6373	0.11
22	Rahovec	1	27	1	27	1	27	1	27	4	107	1625	0.07
23	Skënderaj	3	156	3	156	3	156	3	156	12	624	3169	0.20
24	Suharekë	1	120	1	60	1	60	1	120	4	360	2754	0.13
26	Shtime	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1209	0.00
27	Viti	2	148	1	64	1	64	2	124	6	400	2184	0.18
28	Vushtri	1	62	1	68	1	68	1	34	4	232	3317	0.07
Gjithsej		34	1839	37	2221	33	2078	42	2583	146	8,721	82919	0.11

Nga tabela 5.5.2 shihet se në shkollat e mesme të Kosovës janë në dispozicion 0.11 m² të lokalit kabinetik për një nxënes. Në shkollat e mesme të Kosovës ndodhen edhe 41 salla të edukatës fizike me 12,004 m² të hapësirës, ndërsa 2,310 m² shfrytëzohen për biblioteka shkollore.

6. ARSIMI I LARTË

6.1. Vërejtje të përgjithshme

Institucioni i vetëm i arsimit të lartë në Kosovë është Universiteti i Prishtinës, i cili ofron këto lloje të studimeve:

- studimet e larta – ISCED 5
- studimet themelore – ISCED 5
- studimet shkencore/artistike të magjistraturës – ISCED 5A
- studimet shkencore/artistike të doktoratës – ISCED 6

Studimet e larta zgjasin 2-3 vjet dhe organizohen nga 7 shkolla të larta, prej të cilave 4 përgatisin kuadro për arsimit fillor. Ndërkaq, studimet themelore zgjasin të paktën 4 vjet dhe organizohen nga 14 fakultete, të ndara në njësi më të vogla organizative (departamente, degë ose seksione). Studimet e magjistraturës zgjasin 2 vjet, ndërkaq ato të doktoratës - 3 vjet.

Për shkak të situatës së krijuar në vitet e nëntëdhjeta, mësimi në Universitetin e Prishtinës mbahet vetëm në gjuhën shqipe, përveç degëve të veçanta, ku mësimi mbahet edhe në gjuhë të tjera, ndërkaq ekziston tendenca e shprehur për krijimin e një universiteti në pjesën veriore të Kosovës, ku mësimi do të mbahej në gjuhën serbe.

6.2. Rrjeti i institucioneve të arsimit të lartë

Tabela 6.2.1. Institucionet e arsimit të lartë në Kosovë dhe fushat e studimeve

Institucioni	Selia	Fushat e studimeve
Fakulteti Filozofik	Prishtinë	histori, filozofi, sociologji, pedagogji
Fakulteti i Shkencave Matematike-Natyrore	Prishtinë	Drejtime arsimore: matematikë, kimi, fizikë, biologji, gjeografi Drejtime aplikative: matematikë, kimi, fizikë, biologji
Fakulteti Filologjik	Prishtinë	gjuhë shqipe, letërsi shqiptare, gjuhë dhe letërsi angleze, gjuhë dhe letërsi gjermane, gjuhë dhe letërsi frenge, gjuhë dhe letërsi orientale
Fakulteti Juridik	Prishtinë	drejtësi
Fakulteti Ekonomik	Prishtinë	ekonomi
Fakulteti i Ndërtimtarisë dhe Arkitekturës	Prishtinë	konstruktionet, hidroteknika, arkitektura
Fakulteti Elektroteknik	Prishtinë	elektroenergjetika, elektronika, telekomunikacioni
Fakulteti i Makinerisë	Prishtinë	komunikacioni, makineria
Fakulteti i Mjekësisë	Prishtinë	mjekësi e përgjithshme, stomatologji, farmaci
Fakulteti i Arteve	Prishtinë	muzikë, art figurativ, dramë
Fakulteti i Bujqësisë	Prishtinë	bujqësi, blegëtori, veterinë
Fakulteti Xehetaro-Metalurgjik	Mitrovicë	xehetari, metalurgji, teknologji, gjeologji
Fakulteti i Kulturës Fizike	Prishtinë	kulturë fizike
Fakulteti i Mësuesisë	Prishtinë	mësuesi
SHLP – Prishtinë	Prishtinë	gjuhë dhe letërsi shqipe, mësuesi, matematikë, fizikë-kimi, arsim politeknik
Shkolla e Lartë Ekonomike	Pejë	biznes financiar, qarkullim i mallrave
Shkolla e Lartë Teknike	Mitrovicë	mekanikë, inxhinieri elektrike
SHLP „Xhevdet Doda“	Prizren	gjuhë dhe letërsi shqipe, gjuhë dhe letërsi angleze, matematikë, fizikë-kimi, mësuesi
SHLP „Bajram Curri“	Gjakovë	gjuhë dhe letërsi shqipe, matematikë, histori-gjeografi, biologji-kimi, mësuesi
SHLP „Skenderbeu“	Gjilan	edukim parashkollor, mësuesi
Shkolla e Lartë Teknike	Ferizaj	makineri, zdrukthëtari

Harta 6.2.1. Institucionet e arsimit të lartë në Kosovë

6.3. Studentët

Në vitin shkollor 2000/01 në Universitetin e Prishtinës kanë studiuar 20,277 studentë që është 8.1% më pak se në vitin shkollor 1999/2000. Kjo rënie e interesimit për studime mund të shpjegohet me mundësi të shtuara për punësim pas përfundimit të arsimit të mesëm krahasuar me gjendjen e paraluftës, si dhe me mosreformimin e disa degëve të Universitetit në pajtim me nevojat e kohës. Gjithashtu vërehet se numri i studentëve të rregullt është pak-a-shumë në nivelin e vitit shkollor 1999/00, ndërkohë që është zvogëluar dukshëm numri i studentëve me korrespondencë.

Tabela 6.3.1. Studentët e Universitetit të Prishtinës sipas viteve dhe mënyrës së studimit

Viti	Të rregullt	Me korrespondencë	Gjithsej
1970/71	7,283	3,085	10,386
1978/79	28,406	8,162	36,568
1989/90	17,736	7,355	25,091
1995/96	9,231	4,574	13,805
1999/00	14,225	7,833	22,058
2000/01	14,596	5,681	20,277

Grafiku 6.3.1. Studentët e Universitetit të Prishtinës sipas viteve dhe mënyrës së studimit

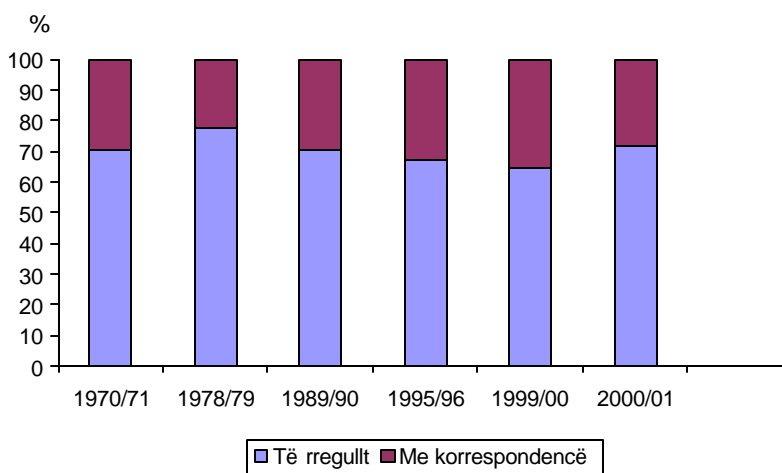

Tabela 6.3.2. Studentët e Universitetit të Prishtinës sipas viteve dhe fushës së studimit

Viti	Shkencat shoq.- humanitare	Shkencat natyrore- teknike	Gjithsej
1970/71	7,139	3,229	10,386
1978/79	26,005	10,563	36,568
1989/90	12,319	12,772	25,091
1995/96	9,228	4,517	13,805
1999/00	15,009	7,049	22,058
2000/01	13,409	6,868	20,277

Grafiku 6.3.2. Studentët e Universitetit të Prishtinës sipas viteve dhe fushës së studimit

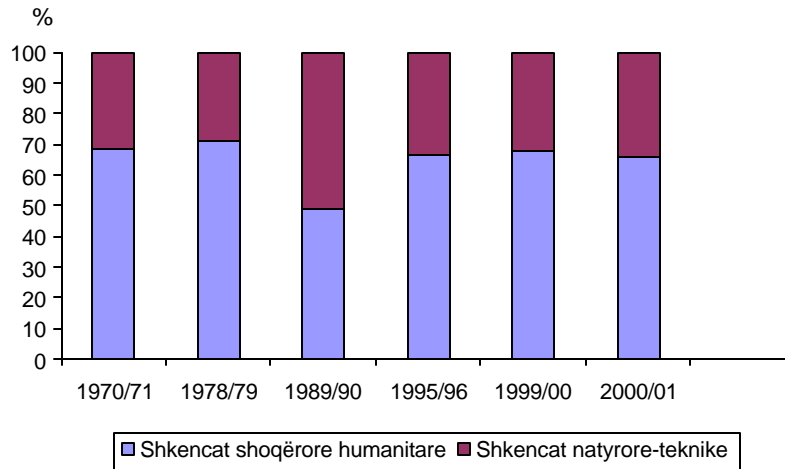

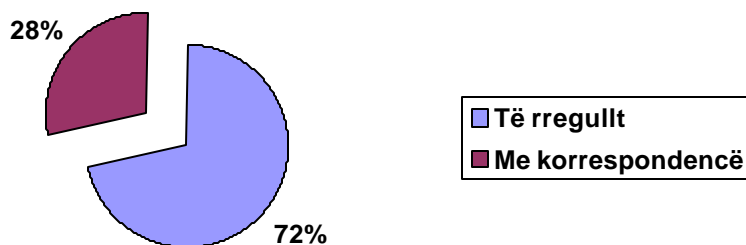
Tabela 6.3.3. Studentët në vitin shkollor 2000/01 sipas ISHL dhe mënyrës së studimit⁴¹

Institucioni	Të rregullt	Me korrespondencë	Gjithsej
Fakulteti Filozofik	917	728	1645
Fakulteti i SHMN	1021	118	1139
Fakulteti Filologjik	796	547	1343
Fakulteti Juridik	1460	1125	2585
Fakulteti Ekonomik	1696	884	2580
Fakulteti i Ndërt.-Ark.	999		999
Fakulteti Elektroteknik	1060		1060
Fakulteti i Makinerisë	770		770
Fakulteti i Mjekësisë	1693		1693
Fakulteti i Arteve	332		332
Fakulteti i Bujqësisë	451		451
Fakulteti Xehetaro-Metal.	291		291
Fakulteti i Kulturës Fizike	299	124	423
Fakulteti i Mësuesisë	153	29	182
SHLP – Prishtinë	827	989	1816
SHLE-Pejë	199	135	334
SHLT-Mitrovicë	465		465
SHLP-Prizren	469	480	949
SHLP-Gjakovë	361	112	473
SHLP-Gjilan	337	410	747
Fakultetet	11,938	3,555	15,493
Shkollat e larta	2,658	2,126	4,784
Gjithsej	14,596	5,681	20,277

⁴¹ Mungojnë të dhënat për SHLT-Ferizaj

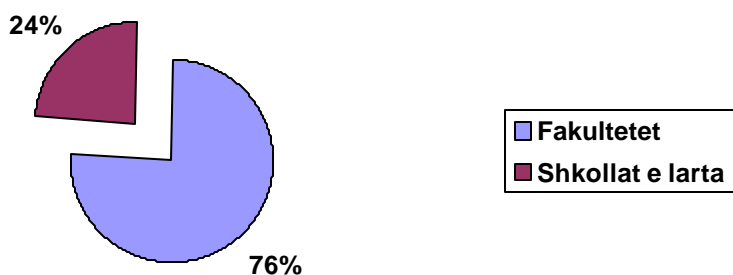
Nga grafiku 6.3.3 shihet se studentët me korrespondencë përbëjnë 28% të popullacionit studentor në Kosovë, gjë që paraqet një ndryshim signifikant në raport me vitin shkollor 1999/2000 kur 36% të studentëve të Universitetit të Prishtinës ishin studentë me korrespondencë.

Grafiku 6.3.3. Studentët në vitin shkollor 2000/01 sipas mënyrës së studimit

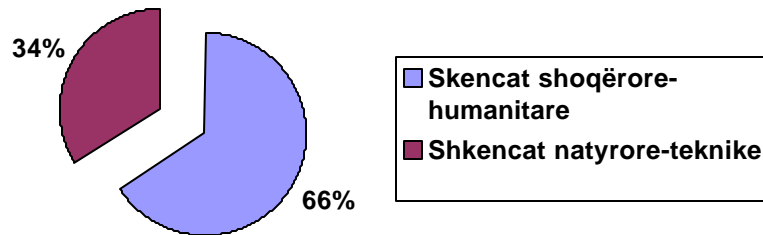

Grafiku 6.3.4 tregon se 24% të studentëve në Universitetin e Prishtinës studiojnë në shkolla të larta, gjë që paraqet zvogëlim në krahasim me vitin shkollor 1999/2000 kur 28% të studentëve studionin në shkolla të larta.

Grafiku 6.3.4. Studentët në vitin shkollor 2000/01 sipas llojit të studimeve

Grafiku 6.3.5. Studentët në vitin shkollor 2000/01 sipas fushës së studimit

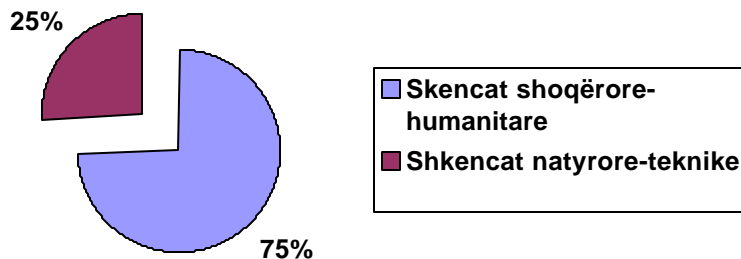

Gjatë vitit shkollor 1999/00 në Universitetin e Prishtinës u diplomuan 1,617 studentë, prej të cilëve 1,205 në shkenca shoqërore-humanitare, ndërsa 412 në shkenca natyrore-teknike.

Tabela 6.3.4. Studentët e diplomuar sipas viteve dhe fushës së studimit

Viti	Shkencat shoq.-humanitare	Shkencat natyrore-teknike	Gjithsej
1970/71	232	55	287
1978/79	931	417	1,348
1989/90	1248	859	2,107
1995/96	606	396	1,002
1998/99	574	247	821
1999/00	1,205	412	1,617

Grafiku 6.3.6. Studentët e diplomuar në vitin shkollor 1999/00 sipas fushës së studimit

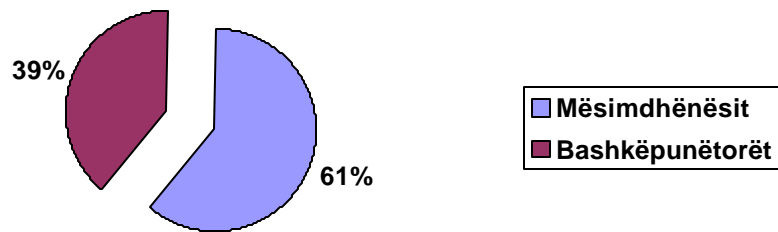
6.4. Mësimdhënësit dhe bashkëpunëtorët

Në Universitetin e Prishtinës, në marrëdhënie të përhershme pune janë 879 mësimdhënës dhe bashkëpunëtorë, prej tyre 211 femra. Ndërkaq, në marrëdhënie plotësuese pune në institucione të shkollimit të lartë ndodhen 296 mësimdhënës dhe bashkëpunëtorë, prej tyre 49 femra.

Tabela 6.4.1. Mësimdhënësit dhe bashkëpunëtorët në marrëdhënie të përhershme pune

ISHL	Mesimdhënës		Bashkëpunëtorë		Gjithsej	
	Gj	F	Gj	F	Gj	F
Fakulteti Filozofik	24	3	7	3	31	6
Fakulteti i SHMN	69	6	36	11	105	17
Fakulteti Filologjik	44	6	17	11	61	17
Fakulteti Juridik	35	3	8	1	43	4
Fakulteti Ekonomik	32	3	19	8	51	11
Fakulteti i Ndërt.-Ark.	35	3	26	7	61	10
Fakulteti Elektroteknik	20	3	10	3	30	6
Fakulteti i Makinerisë	27	0	9	1	36	1
Fakulteti i Mjekësisë	102	9	151	90	253	99
Fakulteti i Arteve	56	11	17	7	73	18
Fakulteti i Bujqësisë	20	0	9	0	29	0
Fakulteti Xehetaro-Metal.	33	3	17	3	50	6
Fakulteti i Kulturës Fizike	13	0	3	0	16	0
Fakulteti i Mësuesisë	4	0	2	2	6	2
SHLP – Prishtinë	6	3	2	1	8	4
SHLE-Pejë	0	2	5	2	5	4
SHLT-Mitrovicë	9	1	0	0	9	1
SHLP-Prizren	5	1	0	0	5	1
SHLP-Gjakovë	3	1	0	0	3	1
SHLP-Gjilan	2	2	2	1	4	3
	539	60	340	151	879	211

Grafiku 6.4.1. Mësimdhënësit dhe bashkëpunëtorët në marrëdhënie të përhershme pune

Grafiku 6.4.2. Mësimdhënësit dhe bashkëpunëtorët në marrëdhënie të përhershme pune

Grafiku 6.4.3. Mësimdhënësit në marrëdhënie të përhershme pune sipas thirrjes

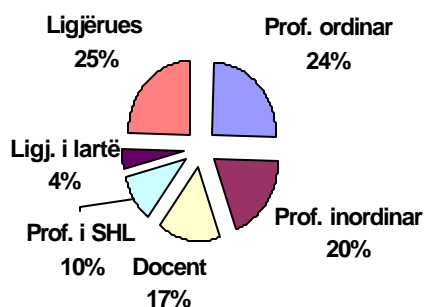

Tabela 6.4.2. Personeli mësimor në marrëdhënie të përhershme pune sipas titujve shkencorë

ISHL	Doktor i shkenacave		Magjistër i shkencave		Gjithsej	
	Gj	F	Gj	F	Gj	F
Fakulteti Filozofik	16	3	5		21	3
Fakulteti i SHMN	61	4	11	2	72	6
Fakulteti Filologjik	31	1	12	5	43	6
Fakulteti Juridik	19		18	4	37	4
Fakulteti Ekonomik	27	2	18	6	45	8
Fakulteti i Ndërt.-Ark.	8		15	1	23	1
Fakulteti Elektroteknik	13	1	12	2	25	3
Fakulteti i Makinerisë	18		10		28	0
Fakulteti i Mjekësisë	105	10	32	8	137	18
Fakulteti i Arteve	4	0	38	7	42	7
Fakulteti i Bujqësisë	17		3		20	0
Fakulteti Xehetaro-Metal.	17		13	3	30	3
Fakulteti i Kulturës Fizike	7		4		11	0
Fakulteti i Mësuesisë	4		1	1	5	1
SHLP – Prishtinë	5		7		12	0
SHLE-Pejë	3		4		7	0
SHLT-Mitrovicë	2		10		12	0
SHLP-Prizren	3		4		7	0
SHLP-Gjakovë	3		3		6	0
SHLP-Gjilan	3		5		8	0
	366	21	225	39	591	60

Nga tabela 6.4.2 shihet se në Universitetin e Prishtinës janë në marrëdhënie të përhershme pune 366 doktorë të shkencave/arteve (21 femra) dhe 225 magjistra të shkencave/arteve (39 femra).

Në institucionet e shkollimit të lartë janë angazhuar në marrëdhënie plotësuese pune edhe 296 mësimdhënës dhe bashkëpunëtorë, një numër i konsiderueshëm i të cilëve është nga institucionet jashtë Universitetit të Prishtinës, ndërsa pjesa tjetër janë nga institucionet tjera të shkollimit të lartë.

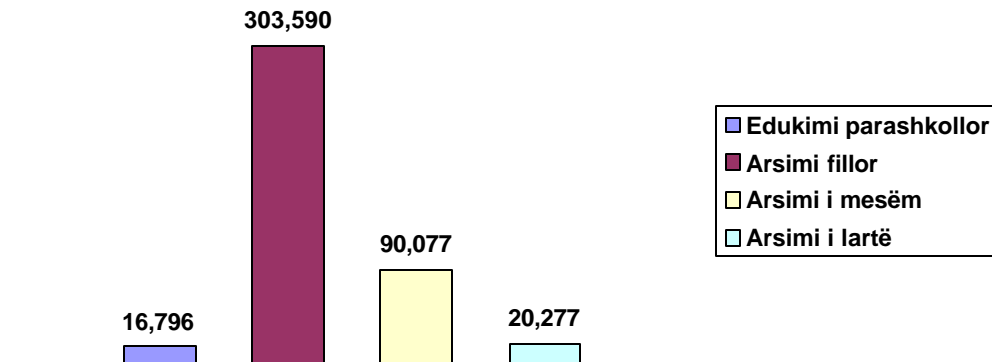
7. REZYME

Nëse mund të thuhet se viti shkollor 1999/2000, i pari pas përfundimit të konfliktit të armatosur në Kosovë, u karakterizua me përpjekje për evitimin e pasojave të Luftës përmes projekteve emergjente, atëherë për vitin shkollor 2000/01 mund të thuhet se ishte një vit i përpjekjeve për stabilizim të gjendjes dhe për fillimin e projekteve zhvillimore në arsim. Ishte ky viti kur autoritetet e UNMIK-ut filluan të bashkëqeverisin me kosovarët dhe t'i vejnë bazat e një sistemi të ri të arsimit, i cili do t'i përmbushë nevojat e të gjithë qytetarëve të Kosovës. Rezultatet e para u arritën në ndërtimin e një strukture bashkëkohore administrative të sistemit të arsimit, në përgatitjen e një kornize kurrikulare për arsimin e përgjithshëm, në trajnimin e mësimitdhënësve, në arsimin special, arsimin profesional, etj.

Tabela 7.1. Të dhëna të përmbledhura mbi arsimin në Kosovë sipas niveleve

Niveli	Fëmijët/Nxënësit/Studentët	Edukatorët/Mësimitdhënësit
Edukimi parashkollor	16,796	774
Arsimi fillor	303,590	14,284
Arsimi i mesëm	90,077	4,411
Arsimi i lartë	20,277	879
	430,740	20,348

Grafiku 7.1. Fëmijët/Nxënësit/Studentët sipas niveleve të arsimit

Edhe pse sistemi kosovar i arsimit është ende larg standardeve evropiane, të dhënat e prezantuar në këtë publikim flasin për një stabilizim të gjendjes, por edhe për nevojën që të vazhdohen aktivitetet në këtë drejtim. Shkalla e ulët e përfshirjes të fëmijëve në edukimin parashkollor, braktisja e shkollimit në arsimin fillor dhe të mesëm, efikasiteti i ulët i studimeve në arsimin e lartë, struktura kualifikuese e mësimitdhënësve, problemet me infrastrukturë, etj., të gjitha këto janë parametra që tregojnë se puna e filluar në reformin e sistemit të arsimit duhet të vazhdojë edhe më tutje.